

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TERMINOLOGIE Z OBLASTI PRÁVA PRŮMYSLOVÉHO
VLASTNICTVÍ A ANALÝZA EKVIVALENTNÍHO VYJÁDŘENÍ
VE FRANCOUZŠTINĚ

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petruš, Ph.D.

Autorka práce: Veronika Vanerová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, květen 2017

.....
Veronika Vanerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady při psaní této práce.

Anotace

Tato bakalářská práce si klade za cíl představit českou odbornou terminologii z oblasti práva průmyslového vlastnictví a následně dohledat, případně navrhnout překlad této terminologie do francouzštiny. Práce je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část je nejdříve zaměřena na seznámení se s pravidly právního jazyka a jeho užitím a následně na představení základních překladatelských postupů používaných při překladu právních textů.

Praktická část nejprve čtenáře stručně seznámí s vývojem práva průmyslového vlastnictví se zaměřením na mezinárodní smlouvy upravující tuto oblast. Stěžejní část práce se poté věnuje představení jednotlivých vybraných termínů dle české právní úpravy, které jsou následně dohledány v česko-francouzských slovnících a výsledky těchto překladů jsou pak konfrontovány s francouzskou právní úpravou a mezinárodními smlouvami, za účelem nalezení jazykového a zároveň i právního ekvivalentu.

V závěru práce je představen dvojjazyčný glosář s výsledky této terminologické analýzy a nakonec také resumé ve francouzštině.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to present the terminology of Czech industrial property rights and to find or to suggest the translation of these terms into French. The paper is composed of two main parts, the theoretical part and the practical part.

The theoretical part firstly focuses on the basics of the legal language and its uses and then on the introduction to the methods and principals of translation when translating a legal text.

In the first section of the practical part the evolution of industrial property rights is presented, with a focus on international conventions relating to this field. The main part consists of the presentation of the legal terms used in Czech law, which are then found in Czech-French dictionaries and the results of this research are then confronted with French law and the international conventions with the aim of finding appropriate legal language equivalents.

This work is concluded with a French-Czech glossary and a summary in French.

Obsah

Úvod.....	8
1 PRÁVNÍ JAZYK.....	10
1.1 Vymezení právního jazyka.....	10
1.2 Právní styl.....	11
1.3 Sémantické hledisko právního jazyka.....	13
1.4 Lexikální hledisko právního jazyka.....	14
1.4.1 Právní termíny.....	15
1.4.2 Slovní spojení.....	15
1.4.3 Jazykové šablony.....	16
1.5 Syntaktické hledisko právního jazyka.....	17
2 PRÁVNÍ PŘEKLAD.....	19
2.1 Transpozice.....	21
2.2 Modulace.....	22
2.3 Kalk.....	22
2.4 Výpůjčka.....	23
3 PRŮMYSLOVÉ VLASTNICTVÍ.....	24
3.1 Světový vývoj.....	25
3.1.1 Pařížská úmluva.....	25
3.1.2 Dohoda TRIPS.....	27
3.2 Česká a francouzská právní úprava.....	28
4 ANALÝZA VYBRANÉ TEMRINOLOGIE Z OBLASTI PRÁVA PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ.....	30
4.1 Předměty průmyslového vlastnictví.....	31
4.1.1 Práva k výsledkům technické tvůrčí činnosti.....	31
4.1.1.a Patenty.....	31
4.1.1.b Vynálezy.....	32
4.1.1.c Zlepšovací návrhy.....	34
4.1.1.d Topografie polovodičových výrobků.....	35
4.1.1.e Užité vzory.....	37
4.1.1.f Biotechnologické vynálezy.....	38
4.1.1.g Průmyslové vzory.....	40

4.1.1.h	Odrůdy rostlin.....	42
4.1.1.i	Léčiva	44
4.1.2	Práva na označení	46
4.1.2.a	Označení původu	46
4.1.2.b	Zeměpisná označení	47
4.1.2.c	Ochranné známky	49
4.2	Glosář	52
	Závěr	53
	Résumé.....	56
	Seznam tabulek.....	59
	Seznam odborné literatury a dalších zdrojů.....	60

Úvod

Tato práce nazvaná „*Terminologie z oblasti práva průmyslového vlastnictví a analýza ekvivalentního vyjádření ve francouzštině*“ se zabývá problematikou překladu právních termínů z oblasti práva průmyslového vlastnictví. To vzniklo za účelem ochrany nehmotných statků vytvořených na základě výzkumu a lidské tvořivosti. Dle mého názoru je toto téma velmi aktuální, neboť potřeba chránit tyto statky dnes narůstá zejména na poli mezinárodních vztahů. Proto považuji za důležité, aby odborná terminologie byla přesně definována a přeložena mezi co nejvíce světovými jazyky, čímž by se zjednodušil celý proces registrování ochrany v zahraničí. Vzhledem k mé specializaci na francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod se v této práci věnuji překladu termínů z češtiny do francouzštiny.

Mým cílem je v první řadě informovat čtenáře o zvláštностech právního jazyka a přiblížit mu problémy spojené s jeho překladem. V druhé řadě si kladu za cíl představit vybrané termíny z oblasti průmyslového vlastnictví a najít a zanalyzovat jejich ekvivalentní vyjádření ve francouzštině. Vzhledem k tomu, že jde o dle mého názoru termíny běžně používané, a to především v obchodní praxi, stanovuji si hypotézu, že všechny termíny běžně naleznou ve všech použitých slovnících.

Práce bude rozdělena na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části se v první kapitole budu věnovat popisu právního jazyka jakožto odbornému funkčnímu stylu. Zaměřím se na jeho hlavní charakteristiky, funkci, strukturu a podrobněji rozeberu jeho stylistickou, sémantickou, lexikální a syntaktickou stránku. Každá z těchto podčástí bude také věnována srovnání právní francouzštiny s právní češtinou, kde budou nastíněny ty nejvýraznější rozdíly mezi oběma odbornými jazyky.

V druhé kapitole popíši základní pravidla překladu z češtiny do francouzštiny a naopak. Budu se zde zabývat jednotlivými překladatelskými postupy, které jsou používány při překladu právních textů, jako je modulace, transpozice, kalk a výpůjčka. U každého z postupů uvedu názorné příklady z českého i francouzského jazyka a pozornost bude věnována také problémům, které se mohou vyskytnout při překládání právních termínů a právních projevů obecně.

V praktické části práce nejdříve definuji právo průmyslového vlastnictví, a to na základě dvou hlavních mezinárodních smluv zabývajících se touto problematikou, ze kterých vychází jak české, tak francouzské právní předpisy. Dále se v této části budu stručně věnovat francouzské a české právní úpravě a jejich zakotvení.

Čtvrtá kapitola má za cíl analýzu vybraných termínů z oblasti průmyslového vlastnictví a jejich překlad z češtiny do francouzštiny. Zde vyberu české termíny, které následně definuji dle české právní úpravy, abych poté mohla najít odpovídající jazykový ekvivalent na základě rešerše ve slovnících. Ten bude následně ověřen ve francouzské právní úpravě a v českých a francouzských překladech mezinárodních smluv.

Výstupem praktické části bude dvojjazyčný glosář s vybranými termíny a jejich překlady. V úplném závěru představím resumé práce ve francouzštině.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PRÁVNÍ JAZYK

Právní jazyk je spisovným jazykem odborného stylu. Označujeme ho za nástroj přenosu právních informací, který se vyznačuje přesným a výstižným způsobem vyjádření. Tato kapitola si klade za cíl vymežit právní jazyk a jeho hlavní rysy se zaměřením na rozdíly mezi českým a francouzským právním jazykem, a to na rovině stylistické, lexikální, sémantické a syntaktické. Hlavními zdroji informací v této části budou díla autorů Michala Tomáška¹ a Viktora Knappa².

1.1 Vymezení právního jazyka

V první řadě je nutné rozlišit jazyk „právní“, který vychází ze slova „právo“, od jazyka „právníckého“, jehož základ tvoří termín „právník“. Z tohoto slovního rozboru vyplývá, že právníckým jazykem se rozumí zejména jazyk užívaný právníky jako forma profesní mluvy, kdežto jazykem právním jsou označovány právní skutečnosti.³ Francouzština tyto dva pojmy také rozlišuje. Používá termín „langage du droit“, tedy jazyk právní, a „langage juridique“ neboli jazyk právnícký.

Definice právního jazyka jsou v literatuře nabízeny mnohé. Například podle Tomáška je na právní jazyk možné pohlízet z několika hledisek: „Právní jazyk je z funkčního hlediska prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému. Ze systémového hlediska je součástí každého spisovného jazyka. Z obsahového hlediska je právní jazyk znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty – jazykové šablony) nebo celé věty.“⁴ Autor dále zdůrazňuje, že jako prostředek komunikace se právní jazyk projevuje právním projevem, což je podle autora „jakýkoliv mluvený nebo psaný projev, který může přenést právní informaci“.⁵ Dále například Knapp mluví o právním jazyku jako

¹ TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Nakladatelství Linde, 2003

² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995

³ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 24

⁴ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 25

⁵ Tamtéž

o spisovném a přirozeném (tedy národním), který se od obecného základu jazyka liší jeho specifickým lexikem a odborným stylem.⁶

Podle Knappa má právní jazyk více podob. Jsou jimi zejména:

- „*jazyk právních předpisů (jazyk zákonný, legislativní)*
- *jazyk soudního (popř. jiného) rozhodování*
- *jazyk právního zastupování.*“⁷

1.2 Právní styl

Právní jazyk řadíme do odborného funkčního stylu. Jedná se o jazyk účelový, který neusiluje o krásu vyjádření, a je proto zcela prost slohových ozdob. Klade si za cíl co nejpřesněji vyjádřit právní skutečnosti tak, aby se vyloučila jakákoliv neurčitost projevu. Tento styl je možné rozpoznat především podle používané odborné slovní zásoby, která mu umožňuje přesně vyjádřit všechny okolnosti a činnosti z oblasti práva.

Tomášek jmenuje osm základních požadavků kladených na právní jazyk. Jsou jimi:

- „*významová přesnost,*
- *jednoznačnost,*
- *stručnost,*
- *srozumitelnost,*
- *ustálenost,*
- *ústrojnost,*
- *úkonnost,*
- *neexpresivnost.*“⁸

Některá slova, která běžně nacházíme v právním projevu, mají v obecném základu jazyka význam odlišný. V češtině nám příkladem může být slovo „*otec*“, které v obecném jazyce znamená zpravidla biologického otce, zatímco právní jazyk připouští právní domněnky, které se navzájem vylučují a podle kterých je otcem manžel matky,

⁶ KNAPP, V. (1995), str. 118-120

⁷ KNAPP, V. (1995), str. 120

⁸ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 28

případně muž, který prohlásí, že je otcem dítěte. Přesný význam pojmů je zpravidla vymezen legislativní praxí, tj. konstantním používáním určitého výrazu. Typicky tak vymezení nacházíme přímo v právních předpisech. V opačných případech či v případech nejasnosti právního předpisu jsou vysvětlením pověřeny soudy. Definice má tudíž vždy za cíl odstranit eventuální nejasnost významu daného pojmu.

Dalším požadavkem je jednoznačnost pojmů. V právním jazyce vždy jeden termín označuje jednu skutečnost, používání synonym je proto nevhodné. Stejně tak se v právu snažíme vyhýbat polysémům, tj. víceznačným výrazům. V případě, že to není možné, rozlišujeme jejich význam kontextem, většinou za použití přívlastků. To můžeme znázornit na polysému „*nález*“ (Ústavního soudu, věci ztracené či opuštěné).

Ustálenost pojmosloví je dalším z požadavků, kterými se právní jazyk vyznačuje. Je vhodné, aby jeden výraz vždy označoval jednu skutečnost a zároveň, aby jiný výraz popisoval jinou skutečnost, a to stejným způsobem ve všech pramenech práva. Je žádoucí, aby význam pojmů zůstával stále stejný.

Právní jazyk by měl být srozumitelný nejen pro zákonodárce, ale i pro jeho recipienty, tedy pro ty, na které daný právní předpis cílí. Srozumitelnosti se zpravidla dosahuje krátkými větami bez citového zabarvení, kde současně musí být dodržena jednoznačnost vyjádření.⁹

Podle záměru mluvčího jsou v češtině i ve francouzštině často používány různé slovní obraty. Ty můžeme demonstrovat na názorných příkladech z obou jazyků. Použijeme například inverzi, pakliže chceme větu zjednodušit a zároveň zdůraznit konkrétní skutečnost v mysli adresáta („*Sont exclus...*“ = „*Jsou vyloučeni...*“) nebo pokud chceme adresátovi pohrozit („*À peine de nullité...*“ = „*Pod hrozbou neplatnosti...*“). Jiného účinku dosáhneme např. opakováním („*Ni le propriétaire, ni l'usufruitier...*“ = „*Ani vlastník, ani poživatel...*“), čímž vytvoříme přesné pravidlo, které nelze vyložit jiným způsobem. Toho lze také dosáhnout použitím příslovcí „*jamais*“ (= „*nikdy*“) nebo „*toujours*“ (= „*vždy*“).¹⁰

⁹ KNAPP, V. (1995), str. 122-126

¹⁰ CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. Paris: Nakladatelství Monchrestien, 2005, str. 323-325

1.3 Sémantické hledisko právního jazyka

Dále je třeba si uvědomit vztah mezi právním projevem a objektivní skutečností, tedy tím, co je daným právním projevem popisováno. Tyto vztahy můžeme rozdělit do dvou velkých rovin, a to na právní projevy prvního sémantického stupně a právní projevy druhého sémantického stupně.

Právními projevy prvního sémantického stupně označujeme preskriptivní a deskriptivní funkci právního jazyka. Deskriptivní věty označují skutkové podstaty právních norem tj. realitu, kdežto preskriptivní věty zpravidla vyjadřují právní příkazy, zákazy a dovolení, tj. právní skutečnost takovou, jaká má být.

Právními projevy druhého sémantického stupně oproti tomu označujeme zejména vymezení významu právních pojmů neboli definic, čemuž se také někdy říká právní metajazyk.

Na základě těchto sémantických stupňů můžeme definovat také dva druhy překladu právního jazyka, a to jmenovitě:

- intrasémiotický překlad (vnitrojazykový) a
- intersémiotický překlad (mezijazykový).

Zde se vnitrojazykovým překladem myslí překlad uvnitř jednoho národního jazyka z prvního sémantického stupně do druhého, což běžně nazýváme výkladem neboli interpretací právního jazyka. Pro tento překlad hojně využíváme definic, neboť jeho účelem je udělit význam právním normám. Pojem mezijazykový překlad naopak označuje překlad z jednoho národního jazyka do druhého.

Pro zajištění správnosti překladu právního textu je vhodné používat jak intrasémiotického, tak intersémiotického překladu, aby překladatel mohl ověřit, že konkrétní překládaná právní norma má v obou jazycích stejný nebo alespoň přibližný význam.¹¹

¹¹ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 38-42

1.4 Lexikální hledisko právního jazyka

Jak už bylo řečeno, právní jazyk řadíme do odborného funkčního stylu, který je význačný zejména svou specifickou terminologií. To však neznamená, že by jeho lexikum stálo samostatně od obecného slovního základu. Ve skutečnosti můžeme tvrdit, že právní jazyk užívá slov obecného základu ve stejném významu (v češtině např. „*dům*“, „*závěť*“) nebo také v odlišném významu (např. „*započtení*“, „*narovnání*“) a dále uplatňuje taková slova, která se v obecném základu nevyskytují (např. „*nepominutelný dědic*“, „*asignatář*“), ale zároveň nepoužívá některá slova, která naopak v obecném základu figurují (např. „*přítel*“).¹² Jeho lexikální vrstva tvořená z množiny právní slovní zásoby se tedy zčásti překrývá s množinou slov obecného základu, která pomáhá právní jazyk dokreslit. Je nutné podotknout, že rozdíly mezi jednotlivými typy výrazů jsou velmi malé, a proto často dochází k jejich vzájemnému prolínání.

Pro francouzský právní jazyk je z pohledu lexikologie typické zejména užívání přítomných i minulých participií, která umožňují zkrátit dlouhé věty. Tato participia nahrazují zájmena typu „*celui qui*“ (= „*ten, kdo*“) nebo „*quiconque*“ (= „*kdokoliv*“). Jako příklad přítomného participia můžeme uvést například slovo „*appellant*“, tedy odvolatel („*celui qui fait appel*“ = „*ten, kdo se odvolává*“). Minulým participiem je například slovo „*accusé*“, tedy obžalovaný.¹³

Pro právní francouzštinu je dále charakteristické užívání archaismů, které mají několikasetletou tradici a v běžném jazyce zcela nebo částečně zanikly. Jsou to zejména slovní spojení přejatá z latiny („*tuteur ad hoc*“ = „*opatrovník ad hoc*“¹⁴), ale i archaismy typu „*huis clos*“ (= „*s vyloučením veřejnosti*“).¹⁵ Běžné je pro francouzský právní jazyk také užití adjektiv typu „*ledit*“ (= „*takřečený*“), která odkazují adresáta na dříve zmíněné informace.¹⁶

Rozdělení právní slovní zásoby je možné v literatuře dohledat mnoho. Například francouzští autoři Sourieux a Lerat rozdělují právní lexikum na tzv. *bázová*

¹² KNAPP, V. (1995), str. 122

¹³ SOURIOUX, Jean-Louis a Pierre LERAT, *Le langage du droit*. Paris: Presses Universitaires de France, 1975, str. 20-21

¹⁴ Pouze pro účely konkrétního správního řízení

¹⁵ SOURIOUX, J., LERAT, P. (1975), str. 22

¹⁶ GÉMAR, Jean Claude. *Traduire, ou, L'art d'interpréter : langue, droit et société : éléments de jurilinguistique*. Sainte-Foy, Québec: Presses de l'Université du Québec, 1995, str. 98

slova („*mots-bases*“), kam řadí zejména slova antického nebo italského původu („*démocratie*“, „*aval*“), ale také anglické nepřímé i přímé výpůjčky („*chèque*“, „*copyright*“). Další kategorií jsou slova odvozená („*les dérivés*“), která jsou složená za pomoci různých prefixů a sufixů („*préfecture*“, „*probatoire*“, „*sous-location*“), slova složená („*les composés*“), kam můžeme zařadit např. „*huissier de justice*“, nebo také ustálená slovní spojení („*séquences figées*“) typu „*Clause exorbitante du droit commun*“.¹⁷

Rozdílné pojetí nabízí Tomášek, který označuje za hlavní součásti slovní zásoby právního jazyka:

- právní termíny,
- slovní spojení a
- jazykové šablony.¹⁸

1.4.1 Právní termíny

Význam právního termínu může být přesně definován, čímž se odlišuje od netermínu. Právní terminologie se s každodenním životem váže natolik, že některá slova jsou často přejímána právě z běžné slovní zásoby. Taková slova jsou ale ihned přesně definována. Oproti tomu v právu existují i termíny, které nejsou známy neprávnické veřejnosti, jako například „*koluze*“. Právním termínem neoznačujeme pouze jednoslovná pojmenování (např. „*zákon*“), ale také pojmenování víceslovná (např. „*ústavní zákon*“). Požadavky na právní terminologii se shodují s požadavky na právní jazyk, je jimi tedy například významová přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, atd.¹⁹

1.4.2 Slovní spojení

Slovní spojení jsou víceslovné výrazy, kterými se popisuje právní skutečnost. Ve většině případů jde o ustálené spojení slovesa s podstatným jménem (např. „*sdělit obvinění*“), kde žádná z částí slovního spojení nemůže být zaměněna za jinou. Tato

¹⁷ SOURIOUX, J., LERAT, P. (1975), str. 15-31

¹⁸ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 48

¹⁹ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 50

spojení vznikají na základě implikace, což znamená, že daný odborný termín si vynutí (implikuje) použití konkrétního slovesa z obecného slovní zásoby. Např. termín „*rozsudek*“ implikuje sloveso „*vynést*“ nebo „*zrušit*“, což jsou slovesa, která řadíme do obecného základu, ale naopak už neimplikuje například sloveso „*přednést*“. Lze tedy říci, že slovesa ve slovních spojeních začleňují termíny do vět, ale zároveň se stávají součástí právního lexika.²⁰

1.4.3 Jazykové šablony

Jazykové šablony jsou ustálené víceslovné, někdy až větné konstrukce, které se jako celek vkládají do textu a často se opakují. Na rozdíl od právních termínů a slovních spojení mnohdy nemají významovou funkci, ale slouží spíše k dokreslení stylu právních projevů. Jsou složeny ze slov odborné slovní zásoby a obecného základu.

Klasifikovat jazykové šablony můžeme ze dvou hledisek:

- Ze strukturálního hlediska je podle uspořádání ve větě můžeme rozdělit na lexikální šablony („*...pod trestem peněžité pokuty...*“), větné šablony („*Ustanovení tohoto zákona platí pro...*“) a konstrukční šablony („*Podle článku..... zákoníku.....*“).
- Z funkčního hlediska je podle jejich pozice ve větě můžeme rozdělit na uvozovací šablony, které stojí v čele projevu („*Parlament České republiky se usnesl na tomto zákoně...*“), závěrečné šablony, které stojí na konci projevu („*..., čímž byla rozprava skončena*“) nebo na vnitřní šablony, které dva projevy spojují („*... v souladu s ustanovením...*“).²¹

²⁰ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 51-52

²¹ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 52-54

1.5 Syntaktické hledisko právního jazyka

Právní jazyk je také ze syntaktického hlediska odlišný od jazyka obecného. Obvykle se zejména v legislativních textech snaží o krátké věty, které jsou výstižné a srozumitelné. I v syntaxi stále platí pravidlo jednoznačnosti vyjádření, jehož nedodržení můžeme demonstrovat na příkladu dnes již zrušeného ustanovení „*Věci opuštěné nebo skryté jejichž vlastník není znám...*“²², kde není jasné, zda se vedlejší věta vztahuje pouze k jednomu nebo k oběma podmětům věty hlavní, a je proto dvouznačná.²³

Dalším syntaktickým specifikem právního jazyka je časté užívání pasivních konstrukcí. V češtině se tak často setkáme například s výrazy jako „*je tvořen*“ či „*je zapsán*“. S tím se také pojí časté uplatnění deverbativních adjektiv („*splatný*“, „*vyhotovený*“).²⁴ Příkladem z francouzštiny nám v tomto případě může být věta „*Le président est tenu de...*“, tedy v doslovném překladu „*Prezident je odpovědný za...*“. Navíc se ale francouzština vyznačuje užíváním neosobních slovesných tvarů, které umožňují vyjádřit neutrální tón a zároveň se vyhnout osobním zájmenům, která se v právním jazyce nepoužívají. Jako příklad můžeme uvést spojení „*Il est convenu*“ („*Je dohodnuto*“). Pro právní francouzštinu je dále příhodné zmínit časté používání neurčitěho podmětu jako je „*quiconque*“ (= „*kdokoliv*“), „*nul*“ (= „*nikdo*“) nebo například „*toute personne*“ (= „*každý*“).²⁵

Mírně odlišná je právní francouzština ve větné stavbě. Zvláště můžeme jmenovat pozici slovesa ve větě, kde často dochází k inverzi podmětu („*Est décrété bien public [...] tout bien qui...*“ = „*Je veřejným statkem každý statek, který [...]*“) nebo naopak k umístění slovesa na konec věty („*[...] quiconque se livrera à un acte prohibé [...] sera puni d'un emprisonnement*“ = „*[...], každý, kdo se dopustí zakázaného jednání [...] bude potrestán odnětím svobody*“). Běžné je také postavení vedlejších vět, a to zejména příslovečných, které často předchází větu hlavní a jsou uvozeny spojkovým souslovím, typicky např. „*Considérant que*“ nebo „*Attendu que*“, což by se dalo přeložit jako „*S ohledem k tomu, že*“, ale v praxi se toto sousloví do češtiny zpravidla nepřekládá, neboť často není nositelem významu, ale používá se ho pouze k uvedení věty. Velmi

²² § 453, Občanský zákoník, 40/1964 Sb.

²³ KNAPP, V. (1995), str. 126

²⁴ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, str. 234

²⁵ GÉMAR, J. (1995), str. 112-114

častý je také výskyt dlouhých vět, typický pro většinu francouzských právních textů, zejména soudních rozhodnutí. Jde mnohdy o věty mající i několik stran a jsou tudíž velmi špatně čitelné.

2 PRÁVNÍ PŘEKLAD

Tato kapitola se zabývá problematikou právního překladu a jeho specifiky. Zaměřuje se na zásady, které by měl každý překladatel právních textů dodržovat a zároveň nabízí způsoby, jakými by se k právnímu překladu mělo přistupovat. Po úvodním vymezení problematiky kapitola podrobně popisuje jednotlivé překladatelské postupy, které se používají při překládání právních projevů, a názorně pro každý uvádí praktické příklady. Hlavním zdrojem informací nám v této části je opět publikace *Překlad v právní praxi* od Michala Tomáška²⁶.

Každý překladatel právních textů by si měl být vědom různosti právních systémů a měl by se vždy řádně seznámit s příslušnými právními řády jazyka výchozího i cílového. Běžným problémem při právním překladu se stávají jazykové odlišnosti mezi oběma jazyky, které jsou ale pouze lingvistickou záležitostí a dají se proto řešit znalostmi výchozího (VJ) i cílového jazyka (CJ).

Cílem každého právního překladu je převést právní projev z VJ do CJ tak, aby smysl výpovědi zůstal stále stejný a navrhnutý překlad odpovídal běžnému právnímu užití i normě v CJ.

Existují tři zásady platné při právním překladu. Pakliže v CJ existuje ekvivalentní vyjádření daného termínu, které je možné nalézt a porovnat s VJ pomocí vnitrojazykového překladu, který byl nastíněn v první kapitole, termín nepřekládáme, nýbrž použijeme termín užívaný v CJ. V takovém případě je ale nutné si skutečně ověřit, že oba termíny mají v CJ i VJ stejný význam. Pokud v CJ nenalezneme odpovídající termín, je možné nový termín vytvořit. Zde musíme dbát na vnitřní zákonitost jazyka a také na to, aby nově vytvořený termín splňoval svůj účel a byl v souladu se stávající terminologií CJ. Můžeme se také setkat s překladem slovních spojení a víceslovných termínů, kde je nutné vzít v úvahu jak lexikální, tak sémantické rozdílnosti mezi oběma jazyky.

Dle Tomáška z těchto zásad vyplývá, že je možné se v praxi setkat se dvěma mezními okruhy problémů, a to s termíny, které mají odpovídající ekvivalent v CJ a s termíny, které takový ekvivalent nemají. Nicméně je třeba zmínit, že můžeme narazit i na takové termíny, které leží na pomezí těchto dvou okruhů, a tedy ačkoliv

²⁶ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 95-100

mají zdánlivě odpovídající ekvivalent v CJ, nelze je označit za zcela shodné. Příkladem takovéto situace nám může být překlad české právní normy „*zákon o provozu na pozemních komunikacích*“, který by ve francouzštině odpovídal právnímu předpisu „*Code de la route*“. Zde ale musíme vzít v úvahu, že oba výrazy se navzájem zcela nerovnají, neboť nejsou stejné povahy²⁷, a to z překladu není zřejmé. Jde zde proto o překlad, který sice je srozumitelný příjemci v CJ, na druhou stranu ale není zcela přesný.²⁸

S termíny s ekvivalentním vyjádřením v CJ se v právním překladu často neseťkáme, ale je nutné je zmínit. Jde zejména o názvy institutů, které jsou součástí většiny právních systémů. Jsou jimi například „*manželství*“ nebo „*vlastnictví*“, případně také termíny společné pro mezinárodní právo, jako je tomu u pojmu „*Rada bezpečnosti*“. V takovémto případě překladatel dosadí pojem používaný v CJ, to ale jen za předpokladu, že shodu ověří pomocí vnitrojazykového překladu. Této metodě se také říká substituce.

Bezekvivalentní termíny jsou v právním překladu mnohem častější. Obvykle jde o termíny vytvořené zákonodárci, kteří je definují. Nevýhodou ale je, že takové termíny často nenalezneme v jiných právních řádech, což jejich překlad značně ztěžuje. V takových případech je vhodné nepokoušet se o překlad doslovný, nýbrž spíše pochopit smysl daného termínu a tomu následně navrhnout překlad, který by měl být „*srozumitelný, gramaticky správný a ústrojný pro daný jazyk*“²⁹. Tímto způsobem můžeme například pro výraz „*sbírka zákonů*“ navrhnout překlad „*recueil des lois*“.

Tyto problémy a jejich řešení je možné shrnout do několika základních překladatelských postupů, které je možné použít napříč většinou jazyků. Například kanadští autoři Vinay a Darbelnet³⁰ uvádí sedm překladatelských postupů: výpůjčka, kalk a doslovný překlad, které nazývají přímými metodami, a dále jmenují transpozici, modulaci, ekvivalenci a adaptaci, což jsou podle autorů metody překladu nepřímého. Těchto postupů se drží i český autor Tomášek, který ale představuje pouze čtyři z nich.

²⁷ V České republice nejde o zákon, ale o normativní právní akt ministerstva vnitra

²⁸ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 99

²⁹ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 98

³⁰ VINAY, Jean-Paul, DARBELNET, Jean. *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction*. Paris: Marcel Didier, 1975, str. 46-54

Pro tuto práci použijeme právě Tomáškovy postupy, které jsou pro naše účely zcela dostačující.

2.1 Transpozice

Cílem transpozice je co nejpřesněji zachovat původní význam právního projevu při současné změně jeho gramatické stránky, která je často nutná v důsledku rozlišnosti jazykových systémů. Tento postup se používá zejména tam, kde není možné přeložit daný termín doslova a je tedy nutné změnit slovní druhy, případně větné členy v projevu. Podle typu změny výrazové stránky projevu rozlišujeme transpozici slovnědruhovou a transpozici větněčlenskou.

Slovnědruhová transpozice spočívá ve vyjádření stejného významu jiným slovním druhem než je tomu ve VJ a používá se při překladu víceslovných výrazů. Například francouzský výraz „*témoin auriculaire*“ se do češtiny překládá jako „*svědek na vlastní uši*“, kde přídavné jméno ve VJ přeložíme do CJ jako podstatné jméno a pro upřesnění navíc přidáme další adjektivum „*vlastní*“. Takovou transpozici označujeme za zředňující, neboť při ní dochází ke zvýšení počtu lexikálních jednotek použitých při překladu do CJ. Opakem zředňující transpozice je transpozice zhušťující, při které se počet slov zmenšuje. Jako příklad můžeme uvést pojem „*svědek vypovídající před soudem*“, který do francouzštiny přeložíme jako „*témoin judiciaire*“. V souvislosti se zvětšováním nebo naopak zmenšováním počtu slov při překladu se ve francouzštině také můžeme setkat s pojmy *étouffement* (od slovesa „*étouffer*“ = „*obohatit*“) a *dépouillement* (od slovesa „*dépouiller*“ = „*zbavit se čeho*“).³¹

Větněčlenská transpozice, kterou také lze rozdělit na zředňující a zhušťující, je běžná u překladu víceslovných neterminologických částí právní promluvy, které nabízí možnost změny slovních druhů. Známe například transpozici přísudku, jako je tomu ve větě „*Promlčení neběží*“, kterou lze přeložit jako „*La prescription est en suspens*“.³²

³¹ TIONOVÁ, Alena a kolektiv. *Francouzština pro pokročilé*, Praha: Nakladatelství LEDA, 2006, str. 437

³² TOMÁŠEK, M. (2003), str. 109-111

2.2 Modulace

Modulace je obměna výpovědi, která je založená na „převodu sémantické (významové) stránky právního projevu ve VJ do odpovídající sémantické (významové) stránky v CJ za použití přiměřených výrazových prostředků“.³³ Zakládá se na tom, že každý jazyk používá jiných vyjadřovacích prostředků pro vyjádření stejného významu. Jde tedy o změnu úhlu pohledu na danou skutečnost, který variuje s užitím konkrétního jazyka.

Jednoduchým příkladem modulace nám může být francouzský výraz „*sans équivoque*“, který můžeme přeložit jako „jednoznačně“³⁴, přičemž doslovný překlad by zněl „*bez dvojmyslu*“. Jako příklad pro právní jazyk se nám nabízí spojení „*coopération renforcée*“, které v češtině odpovídá pojmu „*užší spolupráce*“, přičemž při odlišném pojetí by mohlo být přeloženo také jako „*zesílená spolupráce*“, což evokuje aktivní postoj členských států, kdežto první uvedený příklad vyvolává dojem již dosaženého výsledku či vlastnosti.³⁵

2.3 Kalk

Kalk neboli kalkování je napodobení struktury právního projevu z VJ do CJ. Ve většině případů ho můžeme označit doslovným překladem. Od transpozice se liší tím, že ponechává všechny mluvnické kategorie stejné. Je spojován zejména s překladem jednoslovné terminologie, ale nevyklučuje se ani v případě terminologie víceslovné, jako u francouzského termínu „*droit civil*“, který je přeložen jako „*občanské právo*“ nebo při překladu názvů institucí jako je „*Institut monétaire européen*“ („*Evropský měnový institut*“).

Při kalkování je třeba si dát pozor na překlad slovních spojení, jejichž součástí je sloveso, neboť užití slovesných vazeb se liší pro každý jazyk. Výsledek takového překladu pak vždy nemusí v CJ dávat smysl a většinou působí neústrojně. Příkladem nám může být spojení „*entrer en aveux*“, které by pomocí kalku bylo nesmyslně

³³ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 116

³⁴ TIONOVÁ, A. (2006), str. 448

³⁵ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 118

přeloženo jako „*vstoupit do doznání*“, přičemž správným překladem je „*učinit doznání*“.³⁶

2.4 Výpůjčka

Výpůjčkou se při překladu rozumí přenos právních projevů z VJ do CJ, aniž by byl změněn jejich význam nebo jejich výrazová stránka. Jde tedy o převzetí konkrétního termínu z VJ a jeho implementování do CJ v takové formě, v jaké se nachází ve VJ. Pro češtinu jsou typické zejména výpůjčky z angličtiny jako např. výraz „*know-how*“. Obecně můžeme podle reakce na konkrétní skutečnost v jazyce rozlišit výpůjčky, které pojmenovávají novou skutečnost, která v CJ dosud scházela (např. „*leasing*“), a výpůjčky, které označují skutečnost již existující, jejichž funkcí je v takovém případě především zatraktivnit jazyk o cizí výraz (např. „*obligace*“ místo českého „*závazku*“).

Hlavní odlišností výpůjčky od kalku je, že z VJ přenáší i výrazovou stránku termínu, kdežto kalk vytváří svou vlastní. S tím souvisí i potřeba zachovat takovému výrazu jeho původní grafickou i fonetickou formu. Jeho užívání totiž s sebou v češtině nese také nutnost skloňování, což může u cizích slov činit značné potíže. Z tohoto důvodu běžně dochází ke zdomácnění takových termínů, jejichž podoba i výslovnost se změní pro potřeby běžného užívání v jazyce. Tak například z italského „*agio*“ vzniklo české „*ážio*“ nebo nepatrně upravená „*subsidiarita*“ z anglického „*subsidiarity*“, případně francouzského „*subsidiarité*“. Ke zdomácnění mnohdy dochází v takové míře, že se původní forma slova jen těžko dohledá.

Zde také stojí za zmínku takzvaná zrádná slova (ve francouzštině „*faux amis*“), což jsou taková slova, která si etymologicky i svou formou odpovídají v obou jazycích, ale v důsledku různého prostředí vývoje došlo k odlišení jejich významů.³⁷ Například anglické slovo „*agreement*“ znamená „*dohoda*“ a do francouzštiny ho přeložíme jako „*accord*“ a nikoliv „*agrément*“, což francouzsky znamená „*souhlas*“.³⁸

³⁶ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 124

³⁷ VINAY, J., DARBELNET, J. (1975), str. 71

³⁸ TOMÁŠEK, M. (2003), str. 132

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této práce je rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole se nejprve zabýváme původem právní úpravy průmyslového vlastnictví, kde je podrobněji rozebráno několik mezinárodních smluv, které tomuto právnímu odvětví daly vzniknout. Dále je pozornost zaměřena na vymezení pojmu průmyslového vlastnictví a zmíněny jednotlivé rozdíly v zakotvení české a francouzské právní úpravy.

Hlavním cílem praktické části je poté rozbor terminologie z oblasti práva průmyslového vlastnictví. V této kapitole podrobně představujeme jednotlivé vybrané termíny z české právní úpravy a hledáme jejich vhodné ekvivalenty ve francouzštině, a to na základě jejich právního významu.

3 PRŮMYSLOVÉ VLASTNICTVÍ

Ochrana průmyslového vlastnictví je v dnešní době velice aktuální téma, a to zejména z důvodu rostoucí důležitosti technologického vývoje společnosti. Je důležitým předpokladem pro zdravě rostoucí světovou ekonomiku, neboť vynálezy a další předměty vzniklé na základě lidské tvořivosti je třeba chránit, aby se peníze investované do výzkumu vyplatily.

Průmyslové vlastnictví spadá společně s autorským právem pod právo duševního vlastnictví. Vzniklo za účelem ochrany nehmotných statků vzniklých tvůrčí i netvůrčí činností, tedy konkrétněji jakožto výsledek tvorby či výzkumu, současně za splnění podmínky jedinečnosti a originality. Nehmotným statkem se zde myslí výsledek vědeckotechnických prací, který má sice nehmotnou podobu, ale „*musí být vyjádřen objektivně seznatelnou formou, tj. na displeji počítače, v dokumentaci aj. (nikoliv pouze v hlavě svého tvůrce)*“.³⁹ To znamená, že nehmotný statek je určitá myšlenka nebo označení, ale je nutné ho rozlišit od jeho hmotné realizace. Například stroj, jakožto zhmotněný vynález chráněný patentem, může přecházet z vlastníka na vlastníka, ale konkrétní právo k vynálezu (neboli patent např. na návrh tohoto stroje) náleží pouze držiteli tohoto patentu. Ten má ale možnost povolit využití svého patentu

³⁹ MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, str. 21

i jiné osobě, tedy udělit mu licenci, popřípadě na něho svá patentová práva zcela převést.⁴⁰

Průmyslové vlastnictví má tři hlavní vlastnosti. Je teritoriálně omezené, což znamená, že předměty jsou průmyslově chráněny jen na tom území, pro které byla ochrana udělena. Chráněný nehmotný statek také disponuje potenciální ubiquitou, tudíž je možné ho opakovaně využívat, aniž by se spotřebovával, potažmo opotřebovával. Nakonec platí, že každá ochrana průmyslového vlastnictví je časově omezená, což znamená, že žádná není udělena navždy, ale je nutné ji pravidelně obnovovat. Tím je zaručeno, aby vynálezy byly chráněny před konkurencí na počátku své existence, ale s postupnou ztrátou novosti se mohly stát volně využitelnými.

3.1 Světový vývoj

Potřeba chránit takové statky je známa už odedávna, ale její opravdový význam vyvstal až s příchodem průmyslové revoluce a technologického rozvoje světa. V souvislosti s tímto vývojem bylo zapotřebí udělovat vynálezům výhradní právo na užívání a nakládání s průmyslově i jinak využitelnými výsledky jejich práce a zesílit tak ochranu před konkurencí. Čím dál běžnější rozšiřování obchodních vztahů se zahraničím si brzy vynutilo přijetí právních opatření na ochranu technických novinek ve všech zemích, do kterých byl výrobek vyvážen. Prvním takovým opatřením je dodnes platná Pařížská úmluva, ke které se rychle připojilo velké množství států z celého světa.⁴¹

3.1.1 Pařížská úmluva

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883, někdy také nazývána Pařížská unijní smlouva, je vůbec první mnohostrannou světovou smlouvou, která si klade za cíl sjednocení základních principů v oblasti zacházení s právy průmyslového vlastnictví ve všech členských státech. V současné době spojuje

⁴⁰ MALÝ, J. (2002), str. 21

⁴¹ JAKL, Ladislav. *Právní ochrana vynálezů a užitných vzorů: vypracování jejich popisů a nároků na ochranu*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, str. 7

177 členů⁴² včetně České republiky a Francie, kteří se svým podpisem zavázali k respektování jednotných principů a dohromady tvoří tzv. Unii na ochranu průmyslového vlastnictví nebo krátce Pařížskou unii. Díky těmto jednotným principům snadno nalezneme podobnosti také mezi českou a francouzskou právní úpravou v oblasti průmyslového vlastnictví, což je pro tuto práci stěžejní.

Pařížská úmluva v první řadě vymezuje předměty ochrany průmyslového vlastnictví, jimiž jsou: „*patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu*“. Dále také uvádí, že „*průmyslové vlastnictví se rozumí v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl zemědělský a těžařský a na všechny výrobky umělé nebo přirozené*“.⁴³ Toto vymezení je zcela zásadní pro právní úpravu průmyslového vlastnictví v každém členském státě, a to proto, že konkrétní právní úpravy států pojem často přímo nevymezují, nýbrž se odkazují právě na definici uvedenou v Pařížské úmluvě.

Mezi základní principy Úmluvy patří zejména princip teritoriality právní ochrany, který stanovuje, aby se ochrana vztahovala pouze na území státu, kterým byla udělena. Zároveň platí, že ochrana, která byla vydána na tentýž nehmotný statek v několika zemích, na sobě navzájem není závislá. Dalším principem je princip národního zacházení, který si žádá, aby cizinci žádající o průmyslově právní ochranu na území jiného členského státu měli stejné podmínky pro její získání jako tuzemci, tudíž nesmí být nijak diskriminováni. Jako další zásadu můžeme uvést ochranu tzv. minimálních práv pro cizince z členských zemí, která je udělována i v tom případě, že takový způsob ochrany tuzemcům stát nepřiznává. Zde jde např. o právo zapsat ochrannou známku stejným způsobem, jakým byla zapsána v zemi původu i v situaci, kdy takový druh známky v dané zemi chráněn není. V další řadě je třeba zmínit princip unijní priority, který stanovuje, aby žadatel o průmyslovou ochranu v jednom z členských států měl přednostní právo při podávání přihlášky v ostatních zemích Unie, to ale pouze za předpokladu, že své právo doloží. Tento princip žadateli ochrany v jednom státě umožňuje získat více času na uskutečnění dalších kroků ochrany v zahraničí, aniž by hrozila ztráta novosti. V poslední řadě Úmluva upravuje také tzv.

⁴² Stav k [cit. 11. dubna 2017]. Dostupné z :

http://wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2

⁴³ Článek 1, Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví

výstavní prioritu, která se vztahuje na nehmotné statky vystavené na mezinárodních výstavách. Takovými statkům je díky tomuto principu udělena dočasná ochrana na území země výstavy.⁴⁴

Pařížská úmluva také stanovuje, aby každá unijní země zřídila na svém území úřad pro průmyslové vlastnictví, který bude mít na starost přihlašování a udělování patentů, užitečných vzorů apod. Na našem území byl proto zřízen Úřad průmyslového vlastnictví České republiky se sídlem v Praze (dále jen „ÚPV“), který také pravidelně vydává tzv. Věstník, jehož úkolem je informovat zejména o přiznaných a odmítnutých právech. Ve Francii funkci tohoto úřadu plní *Institut national de la propriété industrielle* sídlící v Courbevoie.

Spolu s vývojem obchodu a průmyslu bylo pochopitelně potřeba původní Úmluvu postupně aktualizovat a doplňovat, aby neztrácela na významu. Dosud byla revidována celkem desetkrát, přičemž každý členský stát je vázán tím zněním smlouvy, který tento stát přijal naposledy. Pro Českou republiku, stejně tak jako pro většinu členů včetně Francie, je závazný poslední revizní akt, ke kterému došlo ve Stockholmu roku 1967.

3.1.2 Dohoda TRIPS

Na Pařížskou unii zhruba 100 let po jejím vzniku navazuje další dohoda, která si klade stále stejný cíl, a to harmonizovat práva duševního vlastnictví ve světě, ale navíc s důrazem na vymahatelnost práv, která byla získána v zahraničí. Touto dohodou je Dohoda o obchodních aspektech práv z duševního vlastnictví nazývaná TRIPS (*Trade Related Aspects of International Property Rights*). Vznikla jako příloha Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (dále jen „WTO“⁴⁵) v roce 1994 a spojuje proto všechny její členské státy (celkem 164⁴⁶), čímž pomohla rozšířit harmonizaci průmyslových práv také za hranice Pařížské unie.

⁴⁴ Článek 11, Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví

⁴⁵ World Trade Organization

⁴⁶ Stav k [cit. 12. dubna 2017]. Dostupné z :

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

Tato dohoda vychází z Pařížské úmluvy, kterou nijak nepopírá, nýbrž ji dále doplňuje. K principu národního zacházení například přidává zacházení podle nejvyšších výhod, což v praxi znamená, že pokud stát přizná výhody občanům jiného státu, tyto výhody musí být přiznány také občanům ostatních smluvních států Dohody TRIPS, a to i za předpokladu, že nejsou členy Pařížské unie. Dalším doplněním je stanovení konkrétních prostředků vynucení práv, které jsou rozděleny na několik oblastí, např. na všeobecné povinnosti států, prostředky týkající se občanskoprávního a správního řízení atp. Důležitou součástí Dohody je také ustanovení, které upravuje pravidla pro předcházení a řešení sporů mezi smluvními státy, kde klade důraz zejména na zjednodušení procesu udělování ochrany, který byl často komplikovaný a znevýhodňoval tak cizince v pro ně neznámém právním, ale i jazykovém prostředí.

Jako předměty průmyslového vlastnictví jmenuje ochranné známky, zeměpisná označení, průmyslové vzory, patenty, topografie integrovaných obvodů, ochranu nezveřejněných informací, kam zařazuje obchodní tajemství a know-how, a kontrolu protikonkurenčních praktik ve smluvních licencích. Pro každou kategorii uvádí související práva, výjimky a dobu ochrany.

Mimo tyto dvě zmíněné smlouvy existují i další, které se zabývají stejnou problematikou. Jde konkrétně o Smlouvu o patentové spolupráci, Dohodu o evropském patentu, Patent evropských společenství, Haagskou dohodu, směrnici Evropského parlamentu a Rady o právní ochraně vzorů, Madridskou dohodu a Madridský protokol nebo např. Ochrannou známku evropských společenství.⁴⁷ Pro potřeby této práce nám ale stačí nastínění principů pouze dvou již rozebraných smluv, které jsou těmi nejdůležitějšími v oblasti mezinárodního průmyslového vlastnictví.

3.2 Česká a francouzská právní úprava

Jak už bylo řečeno výše, právní úpravy průmyslového vlastnictví v členských zemích Pařížské unie a WTO vychází z těchto mezinárodních smluv a jsou si tudíž obsahem navzájem podobné, dalo by se říci až identické. To platí i pro francouzskou a českou právní úpravu, které se od sebe liší zejména svým zakotvením.

⁴⁷ HÁK, Jan. *Mezinárodní ochrana průmyslových práv* In: *Aplikované právo*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, č. 2, str. 17-19. [online] [cit. 12. dubna 2017]. Dostupné také z: <http://appliedlaw.eu/clanky-pdf/33.pdf>

V České republice se jednotlivé zákony zabývající se právem průmyslového vlastnictví vyhláší ve Sbírce zákonů. Neexistuje tedy jeden zákon, který by slučoval všechny normy. České zákony jsou zpravidla nejprve děleny na části, dále na hlavy, jednotlivé paragrafy (§) a články.

Francouzská právní úprava je oproti tomu strukturována jinak. Všechny předpisy tam totiž lze nalézt v jediném tzv. *Code de la propriété intellectuelle* (Zákon o duševním vlastnictví, dále jen „francouzský zákon“). Ten má dvě části, a to část legislativní a část nařizovací. Každá z těchto částí je dále rozdělena na autorská práva (*la propriété artistique et littéraire*) a práva průmyslového vlastnictví (*la propriété industrielle*). Pro nás zásadní je vymezení předmětů průmyslové ochrany, které jsou rozděleny do vlastních „kniha“ („*livres*“) a dále členěny na hlavy („*titres*“), oddíly („*chapitres*“), pododdíly („*sections*“) a poté na jednotlivé články („*articles*“).

Z toho vyplývá, že zatímco ve Sbírce zákonů ČR nalezneme samostatný zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve francouzském *Code de la propriété intellectuelle* bychom ochranné známky našli v legislativní části, v knize VII nazvané „*Marques de fabrique, de commerce ou de service et autres signes distinctifs*“, pod hlavou I („*titre Ier*“): „*Marques de fabrique, de commerce ou de service*“.

4 ANALÝZA VYBRANÉ TERMINOLOGIE Z OBLASTI PRÁVA PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Tato kapitola se věnuje konkrétní vybrané terminologii z oblasti práva průmyslového vlastnictví, její analýze a následnému překladu do francouzštiny. Pro tuto stěžejní část práce bylo vybráno dvanáct termínů, a to na základě výčtu zákonů zabývajících se touto problematikou, uvedených ve Sbírce zákonů.⁴⁸ Jde o legální názvy právních titulů k předmětům ochrany průmyslového vlastnictví a v práci jsou ve svých kategoriích řazeny podle data vydání jejich zákonů.

Každý termín je nejprve definován dle české právní úpravy, následně vyhledán v několika různých slovnících a výsledky jsou konfrontovány s francouzskou a mezinárodní právní úpravou. Pokud některý z termínů nenajdeme ve zmíněných slovnících nebo v případě, že nabízený překlad nebude mít stejný sémantický obsah, nabídneme překlad vlastní. Stanovujeme si hypotézu, že všechny termíny bez problému dohledáme ve všech slovnících. Konec kapitoly dokresluje dvojjazyčný glosář, ve kterém figurují analyzované termíny v obou jazycích.

Pro lepší přehlednost je v práci použit systém tabulek. Zdroje překladů jsou označovány následovně:

Tabulka 1: Označení zdrojů překladů

Označení	Název
Slovník 1	Francouzsko-český slovník, LINGEA [online], dostupný z: https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/
Slovník 2	Francouzsko-český, česko-francouzský slovník, Václav Vlasák, 2004. ISBN 80-85927-97-7
Slovník 3	Čtyřjazyčný právní slovník, Edgard Le Docte a Michal Tomášek, 1997. ISBN 80-85963-09-4
ISAP	Informační systém pro implementaci práva EU [online], dostupný z: https://isap.vlada.cz/dul/zavaznet.nsf/

⁴⁸ Dostupné z: <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/narodni/zakony.html>

4.1 Předměty průmyslového vlastnictví

Podle předmětu právní úpravy můžeme práva průmyslového vlastnictví uvedená v českých zákonech rozdělit do dvou kategorií, a to na:

- **práva k výsledkům technické tvůrčí činnosti**, kam jmenovitě patří vynálezy (patenty), zlepšovací návrhy, biotechnologické vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, odrůdy rostlin, topografie polovodičových výrobků a léčiva,
- **práva na označení**, kam řadíme ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení.

4.1.1 Práva k výsledkům technické tvůrčí činnosti

Následující názvy právních titulů chrání výsledky technické tvůrčí činnosti, tedy nehmotné statky vytvořené na základě výzkumu.

4.1.1.a Patenty

Ačkoliv patent není předmětem legální ochrany a od ostatních zkoumaných pojmů se proto liší, s jistotou lze říci, že jde o neoddelitelnou součást terminologie z oblasti průmyslového vlastnictví. Často se ho využívá jak ve výrazu „*patent na vynález*“, tak např. v kontextu „*patentovatelnosti biotechnologického vynálezu*“.

Legální definici termínu „*patent*“ nenabízí žádný z českých zákonů, dokonce ani žádná z výše uvedených mezinárodních smluv. Pro českou definici je tedy nutné se obrátit na výkladový slovník, který uvádí, že patent je „*výlučné právo k využití vynálezu*“⁴⁹. Lze tedy říci, že jde o zákonnou ochranu vynálezu.

Překlad pojmu „*patent*“ nalezneme v následující tabulce:

⁴⁹ LINGEA, *Slovník současné češtiny* [online]. [cit. 18. dubna 2017]. Dostupné z: <http://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny/patent?>

Tabulka 2: Překlad pojmu „patent“

Zdroj	Překlad pojmu „patent“
Slovník 1	<i>brevet (d'invention)</i>
Slovník 2	<i>brevet (d'invention)</i>
Slovník 3	<i>brevet (d'invention)</i>
ISAP	<i>brevet</i>

Překlad tohoto termínu je ve všech použitých slovnících jednotný, a to „**brevet**“. Můžeme se zde také, stejně jako v češtině, setkat se pojmem „*brevet d'invention*“ neboli „*patent na vynález*“, a to z toho důvodu, že patenty jsou udělovány zejména na vynálezy. Ve slovnících se také setkáváme se slovesem „*patentovat*“, které je do francouzštiny zpravidla překládáno jako „*breveter*“.

Správnost tohoto překladu můžeme ověřit ve francouzském *Code de la propriété intellectuelle*, kde v článku L611-2 lze najít tuto větu: „*Les titres de propriété industrielle protégeant les inventions sont : 1 ° Les brevets d'invention,...*“ (= „*Tituly průmyslového vlastnictví chránící vynálezy jsou: 1) Patenty na vynálezy...*“⁵⁰). Oproti české právní úpravě zde vidíme, že francouzský zákon jistou formu legální definice nabízí, ale pouze výčtem titulů, které chrání vynálezy.

4.1.1.b Vynálezy

Vynález je jeden z nejpoužívanějších termínů z oblasti práv průmyslového vlastnictví. Jak již bylo řečeno, často se ho využívá ve výrazu „*patent na vynález*“, který ale může být udělen pouze za určitých podmínek pevně stanovených zákonem č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích. Ten říká, že „*Patenty se udělují pouze na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné.*“⁵¹ Dále také vysvětluje, že nový je vynález pouze v případě, že není součástí stavu techniky. Výsledkem vynálezecké činnosti je tehdy, když „*pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky*“⁵², což v praxi znamená, že vynález neodpovídá ničemu, co bylo do dne přihlášky zveřejněno. Průmyslově

⁵⁰ Vlastní překlad autorky

⁵¹ § 3, zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích

⁵² § 6, zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích

využitelný je za splnění podmínky využití v průmyslu nebo v jiných oblastech hospodářství.

Důkazem časté frekvence užívání tohoto termínu je možnost nalézt jeho ekvivalent ve všech použitých slovnících, viz následující tabulka:

Tabulka 3: Překlad pojmu „vynález“

Zdroj	Překlad pojmu „vynález“
Slovník 1	<i>invention</i>
Slovník 2	<i>invention</i>
Slovník 3 ⁵³	<i>invention brevetée</i>
ISAP ⁵⁴	<i>invention brevetée</i>

Slovníky jako jediný možný překlad označují „*invention*“. Překvapivé je, že oba použité právní slovníky tento termín používají pouze ve spojení s patentem („*invention brevetée*“ pro „*patent na vynález*“).

Tento překlad můžeme opět ověřit nahlédnutím do francouzského zákona. Ten v oddílu *Inventions brevetables* v článku L611-10 nabízí definici shodnou s definicí českou, a to: „*Sont brevetables, dans tous les domaines technologiques, les inventions nouvelles impliquant une activité inventive et susceptibles d'application industrielle.*“⁵⁵ Podobnou definici lze nalézt také v mezinárodní smlouvě TRIPS, která v českém překladu říká, že „*mohou být uděleny patenty na jakékoli vynálezy [...] za předpokladu, že jsou nové, obsahují tvůrčí činnost a jsou průmyslově využitelné*“⁵⁶. Proto lze říci, že česká i francouzská právní úprava převzaly definici z této mezinárodní smlouvy a je proto možné je označit za jednotné. Výraz „*invention*“ je tedy právním i jazykovým ekvivalentem českého „vynálezu“.

⁵³ Tento slovník obsahuje heslo „*patent na vynález*“

⁵⁴ Tento slovník obsahuje heslo „*patent na vynález*“

⁵⁵ Jsou patentovatelné, ve všech technologických oblastech, nové vynálezy plynoucí z vynálezecké činnosti, které je možné průmyslově využívat. Vlastní překlad autorky

⁵⁶ Článek 27, oddíl 5, Dohoda TRIPS

4.1.1.c Zlepšovací návrhy

Zlepšovacím návrhům se zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích věnuje oproti vynálezům jen okrajově. Jde typicky o výrobní či technická zdokonalení, která mimo jiné mohou řešit problémy bezpečnosti či ochrany zdraví a se kterými může zlepšovatel nakládat dle svého uvážení. Tohoto titulu se užívá zejména při pracovně právních vztazích. V takových případech je zlepšovatel nejprve povinen nabídnout návrh svému zaměstnavateli.

Analýza hesel nalezených ve slovnících je zanesena do dvou tabulek, neboť se nabízené překlady mezi zdroji velmi liší.

Tabulka 4: Překlad pojmu „zlepšovací návrh“

Zdroj	Překlad pojmu „zlepšovací návrh“
Slovník 1	<i>projet de perfectionnement</i>
Slovník 3 ⁵⁷	<i>brevet de perfectionnement</i>
ISAP	-

Jak si můžeme povšimnout, Slovník 3 překládá celý termín jako „*perfectionnement*“, ten je ale ve Slovníku 1 použit ve spojení se slovem „*projet*“, které se dá do češtiny zpětně přeložit jako „*plán*“ nebo „*návrh*“⁵⁸. Zůstává tedy otázka, jestli přijmout nabízený ekvivalent pojmu „*návrh*“, najít jiný nebo se přiklonit k variantě nabízené Slovníkem 3 a nepřekládat ho vůbec. Nicméně abychom co nejlépe dodrželi strukturu původního českého výrazu, je vhodné se na překlad výrazu „*návrh*“ zaměřit a obrátit se proto navíc na výsledky Slovníku 2.

Tabulka 5: Překlad pojmů „zlepšit“ a „návrh“ dle Slovníku 2

Zdroj	Překlad pojmu „zlepšit“	Překlad pojmu „návrh“
Slovník 2	<i>améliorer</i>	<i>proposition, projet</i>

Slovník 2 překlad celého termínu neuvádí, proto byla vyhledána každá část zvlášť. Pro pojem „*návrh*“ bychom zde také mohli použít výraz „*projet*“, který již byl

⁵⁷ Tento slovník obsahuje heslo „*patent ke zlepšovacím návrhům*“

⁵⁸ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 24. dubna 2017]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/projet>

zmíněn, nebo „*proposition*“, který můžeme zpětně přeložit jako „*nabídka*“ nebo „*návrh*“, ten ale lze použít pouze ve smyslu „*návrh zákona*“⁵⁹. V tomto případě je proto vhodnější zvolit pojem „*projet*“, který zároveň odpovídá i výsledku Slovníku 1. Nyní se můžeme zaměřit na překlad pojmu „*zlepšovací*“ potažmo slovesa „*zlepšit*“. „*Perfectionner*“ znamená „*zdokonalit*“ nebo „*vylepšit*“⁶⁰, oproti tomu pojmu „*améliorer*“ se používá ve významu „*zlepšit*“ či také „*vylepšit*“⁶¹, ale na rozdíl od výrazu „*perfectionner*“ ho nelze použít ve smyslu technickém, a proto nám zde významově nevyhovuje.

Nejlepším jazykovým ekvivalentem můžeme tedy na základě slovníků označit výraz „*projet de perfectionnement*“, který zároveň odpovídá výsledku nabízenému Slovníkem 1.

Použité zdroje přímý překlad tohoto termínu v polovině případů nenabízí, a to z toho důvodu, že je předmětem ochrany, který není zakotven v žádné ze zmiňovaných mezinárodních smluv. Jde zde tedy o ochranu na národní úrovni a není proto divu, že ani databáze ISAP toto heslo neobsahuje.

Francouzská právní úprava tento druh práva průmyslového vlastnictví také nepoužívá. Nesetkáme se zde proto ani s uvedeným slovníkovým překladem, který z tohoto důvodu ani nelze nijak ověřit.

4.1.1.d Topografie polovodičových výrobků

Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků je na rozdíl od ostatních zákonů této oblasti značně specifický. Pro pochopení významu tohoto pojmu je nejdříve nutné definovat jeho jednotlivé části. Dle zákona je topografie pevné trojrozměrné uspořádání vrstev, ze kterých je tvořen polovodičový výrobek. Polovodičovým výrobkem se zde myslí „*konečná nebo mezitímní forma mikroelektronického výrobku*“, který plní elektronickou funkci a je složen z tělesa,

⁵⁹ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 24. dubna 2017].

<https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/proposition>

⁶⁰ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 24. dubna 2017]. Dostupné z:

<https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/perfectionner>

⁶¹ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 24. dubna 2017]. Dostupné z:

<https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/am%C3%A9liorer>

kteře obsahuje vrstvu polovodičového materiálu a zároveň je opatřen alespoň jednou vrstvou materiálu, kteřý je vodivý nebo naopak izolační či polovodičový.⁶² Předmětem ochrany je zde tedy pouze topografie neboli uspořádaní vrstev výrobku. Jako příklad lze uvést mikrosoučástky v procesoru, např. polovodičové tranzistory.

Pojmy „topografie“, „polovodičový“ a „výrobek“ je nyní vhodné vyhledat ve slovnících a výsledky představit ve formě tabulky.

Tabulka 6: Překlad pojmu „topografie polovodičových výrobků“

Zdroj	Překlad pojmu „topografie“	Překlad pojmu „polovodičový“	Překlad pojmu „výrobek“
Slovník 1	<i>topographie</i>	<i>semi-conducteur</i>	<i>produit</i>
Slovník 2	<i>topographie</i>	<i>semi-conducteur</i>	<i>produit</i>
Slovník 3	-	-	-
ISAP ⁶³	<i>topographie de produits semiconducteurs</i>		

Můžeme vidět, že Slovník 3 se těmito pojmy nezabývá vůbec. Oproti tomu databáze ISAP nabízí překlad celého termínu, kteřý zní „*topographie de produits semiconducteurs*“. Pakliže vyhledáme kařký pojem zvlášť, setkáme se v obou zbývajících zdrojích s překladem „topografie“ jako „*topographie*“, dále „polovodičový“ jako „*semi-conducteur*“, kteřý může být zároveň podstatným i přídavným jménem, a nakonec „výrobek“ jako „*pruduit*“. Vznikne nám tak výraz jednotný s výsledkem databáze ISAP, a to „*topographie de produits semi-conducteurs*“ s jediným rozdílem v užití spojovníku, kteřý se v tomto spojení dle slovníku Larousse⁶⁴ používá.

Pokud nahlédneme do zmiňované francouzské právní úpravy, setkáme se zde s pojmem přímo ekvivalentním tomu českému, „*topographies de produits semi-conducteurs*“⁶⁵. Nalezneme zde také zkrácené výrazy jako „*produits semi-conducteurs*“ neboli „*polovodičové výrobky*“ nebo pouze „*topographie*“ čili „topografie“. Oproti české právní úpravě zde ale není uvedena konkrétní definice. Tu nelze dohledat ani ve smlouvě TRIPS, ačkoliv ta o topografiích mluví, označuje je ale za „topografie

⁶² § 2, zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

⁶³ Tento slovník obsahuje heslo „topografie polovodičových výrobků“

⁶⁴ Francouzský online výkladový slovník. LAROUSSE, *Dictionnaires de français* [online]. Dostupný z: <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

⁶⁵ Article L622-1, Code de la propriété intellectuelle

integrovaných obvodů“, ale ani ty nedefinuje, nýbrž se odkazuje na Smlouvu o duševním vlastnictví v oboru integrovaných obvodů (Smlouva IPIC), z níž sice některé body výslovně vylučuje, ale z velké většiny se odvolává na většinu jejích ustanovení včetně definice. Proto lze říci, že tyto mezinárodní smlouvy daly vzniknout právním úpravám ochrany topografií v obou zemích, a proto je lze považovat za jednotné.

4.1.1.e Užité vzory

Ochrana užitečných vzorů je popsána v zákoně č. 478/1992 Sb, o užitečných vzorech. Předmětem ochrany jsou technická řešení, která stejně jako vynálezy splňují podmínku novosti a průmyslové využitelnosti a současně „přesahují rámec pouhé odborné dovednosti“.⁶⁶ Zároveň zákon uvádí výčet předmětů, které technickými řešeními nejsou. Jako příklad můžeme uvést objevy nebo vědecké teorie, pouhé vnější úpravy výrobků nebo počítačové programy. Navíc nelze užitečnými vzory chránit technická řešení, která odporují veřejným zájmům, jakož i odrůdy rostlin či plemena zvířat nebo způsoby výroby.

Z této definice vyplývá, že předmět ochrany je velmi podobný vynálezu. Od patentové ochrany se ale liší, a to zejména tím, že jím není možné chránit způsoby výroby, pracovní činnosti ani biologické reproduktivní materiály. Zaregistrování užitečného vzoru neprochází tak dlouhým procesem, jako je tomu u vynálezů, ale s tím souvisí také oproti vynálezům zkrácená doba ochrany.

Pro výraz „užitečný vzor“ použité zdroje nabízí následující překlady:

Tabulka 7: Překlad pojmu „užitečný vzor“

Zdroj	Překlad pojmu „užitečný“	Překlad pojmu „vzor“
Slovník 1	<i>utile, d'usage</i>	<i>modèle</i>
Slovník 2	-	<i>modèle</i>
Slovník 3	-	-
ISAP ⁶⁷	<i>modèle d'utilité</i>	

⁶⁶ § 1, zákon č. 478/1992 Sb., o užitečných vzorech

⁶⁷ Tento slovník obsahuje heslo „užitečný vzor“

Můžeme si povšimnout, že nejde o pojem běžně uváděný ve slovnících a překvapivé je, že ani právní slovník překlad tohoto termínu nenabízí. Pouze použité online zdroje jsou v této oblasti důslednější. Dle Slovníku 1 bychom termín mohli přeložit spojením výsledků pro výrazy „užitný“ a „vzor“, a to nejlépe jako „*modèle d'usage*“, jelikož „*modèle*“ Slovník 1 používá ve smyslu „*model výrobku*“ a „*d'usage*“ ve smyslu „*k využití*“ či „*(po)užití*“, kdežto „*utile*“ znamená „*užitečný*“, což hledanému termínu neodpovídá. Systém ISAP oproti tomu nabízí řešení překladu celého termínu, a to jako „*modèle d'utilité*“. V tomto případě je vhodnější se spolehnout na databázi ISAP, neboť zpravidla uvádí oficiální evropský překlad termínu.

Ve francouzském *Code de la propriété intellectuelle* předmět ochrany užitných vzorů nenajdeme, stejně tak ani v Dohodě TRIPS, nicméně Pařížská úmluva o něm mluví, a to například v článku 1, jehož účelem je uvést výčet možných předmětů jednotné ochrany v členských státech. Ve francouzském překladu proto v této části Úmluvy nalezneme, že ekvivalentem „*užitného vzoru*“ je opravdu francouzský výraz „*modèle d'utilité*“.

4.1.1.f Biotechnologické vynálezy

Českou právní úpravu biotechnologických vynálezů nalezneme v zákoně č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů. Pro jejich vymezení je nutné vzít v úvahu definici vynálezu samotného, která již byla uvedena výše.

Biotechnologické vynálezy jsou patentovatelné pouze pakliže se týkají (z přírody či ne) izolovaného biologického materiálu, rostlin nebo zvířat, a to pouze pokud se daný vynález neomezuje na jedinou odrůdu nebo plemeno. Dále může být patent udělen také na mikrobiologický, popř. jiný technický postup a výrobek, který je tímto postupem vyroben.

Biotechnologickým materiálem se v zákoně myslí „*jakýkoli materiál obsahující genetickou informaci a schopný samoreprodukce nebo reprodukce v biologickém systému*“. Biologický způsob pěstování rostlin nebo chovu zvířat je způsob založený na přírodních jevech, např. na křížení nebo selekci. Mikrobiologickým postupem je myšlen „*jakýkoli postup používající mikrobiologický materiál nebo prováděný na*

mikrobiologickém materiálu nebo postup, jehož výsledkem je mikrobiologický materiál“.⁶⁸

Česká právní úprava se soustředí zejména na výluky z patentovatelnosti, jimiž jsou takové vynálezy, které odporují dobrým mravům, jako např. klonování nebo také lidské tělo a jeho prvky. Dále vylučuje zejména odrůdy rostlin a plemena zvířat nebo jejich biologické způsoby pěstování či chovu.

Pro zanesení překladů nalezených ve slovnících využijeme následující tabulky:

Tabulka 8: Překlad pojmu „*biotechnologický vynález*“

Zdroj	Překlad pojmu „<i>biotechnologie</i>“	Překlad pojmu „<i>vynález</i>“
Slovník 1	-	<i>invention</i>
Slovník 2	<i>biotechnologie</i>	<i>invention</i>
Slovník 3	-	<i>invention</i>
ISAP ⁶⁹	<i>invention biotechnologique</i>	

Překlad termínu „*biotechnologický vynález*“ jako celku nenalezneme v žádném z klasických česko-francouzských slovníků, ale je možné ho opět vytvořit na základě dílčích výsledků hledání. Český termín „*vynález*“ přeložíme jako „*invention*“ a přídavné jméno „*biotechnologický*“ jako „*biotechnologique*“ od výrazu „*biotechnologie*“, uváděného Slovníkem 2. Vznikne nám tedy doslovný překlad „*invention biotechnologique*“, který je jednotný s překladem nabízeným databází ISAP.

Francouzská právní úprava se biotechnologickými vynálezy jakožto celkem nezabývá, nicméně s pojmem „*invention biotechnologique*“ se zde i tak můžeme setkat. Konkrétně v článku L623-22-1, který biotechnologický vynález zmiňuje v souvislosti se zápisem patentu, ale dále se jím nezabývá ani ho nevymezuje. Definici nelze nalézt ani v žádné z uváděných mezinárodních smluv.

Správnost tohoto překladu lze ale ověřit pomocí výkladového slovníku. Francouzský Larousse nabízí pro slovo „*biotechnologie*“, od kterého je odvozené

⁶⁸ § 1, zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů

⁶⁹ Tento slovník obsahuje heslo „*biotechnologický vynález*“

zkoumané přídavné jméno „*biotechnologie*“, tuto definici: „*Toute technique utilisant des êtres vivants (micro-organismes, animaux, végétaux), généralement après modification de leurs caractéristiques génétiques, pour la fabrication industrielle de composés biologiques ou chimiques [...] ou pour l'amélioration de la production agricole [...]*“⁷⁰. „*Invention*“ je definován takto: „*action de créer quelque chose de nouveau*“⁷¹. Proto můžeme konstatovat, že takto přeložený termín je správný.

4.1.1.g Průmyslové vzory

Průmyslový vzor, často označován za *design*, je vymezen v zákoně č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů. Předmětem ochrany je vzhled výrobku nebo jeho části, který se vyznačuje svou linií či obrysem, specifickými barvami, tvarem, strukturou, materiálem nebo jen zdobením výrobku. Takový průmyslový vzor může být chráněn pouze pokud je nový a má individuální povahu, tudíž musí být odlišný od již zveřejněných průmyslových vzorů a také musí vyvolávat odlišný dojem.

Nabízené překlady tohoto termínu jsou přehledně uvedeny v následující tabulce:

Tabulka 9: Překlad pojmu „*průmyslový vzor*“

Zdroj	Překlad pojmu „ <i>průmyslový</i> “	Překlad pojmu „ <i>vzor</i> “
Slovník 1	<i>industriel, d'industrie</i>	<i>modèle</i>
Slovník 2	<i>industriel, de l'industrie</i>	<i>modèle</i>
Slovník 3	-	-
ISAP ⁷²	<i>dessin industriel, modèle industriel</i>	

Jediným zdrojem, který nabízí překlad celého termínu je opět databáze ISAP, která ho překládá jako „*dessin industriel*“ nebo „*modèle industriel*“. K prvnímu uvedenému překladu bychom nicméně dospěli i pomocí složení slovníkových

⁷⁰ Veškerá technologie využívající živé systémy (mikroorganismy, zvířata, rostliny), zpravidla po úpravě jejich genetických informací, za účelem průmyslové výroby biologických nebo chemických sloučenin [...] nebo za účelem zlepšení zemědělské produkce [...]. Vlastní překlad autorky. LAROUSSE [online]. [cit. 13. dubna 2017]. Dostupné z : <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/biotechnologie/9475>

⁷¹ Činnost vedoucí k vytvoření něčeho nového. Vlastní překlad autorky. LAROUSSE [online]. [cit. 13. dubna 2017]. Dostupné z :

<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/invention/44085?q=invention#44013>

⁷² Tento slovník obsahuje heslo „*průmyslový vzor*“

ekvivalentů jednotlivých pojmů. „*Průmyslový*“ lze dle všech slovníků přeložit jako „*industriel*“ a „*vzor*“ jako „*modèle*“. Dlouhá adjektiva ve většině případů ve francouzštině substantiva následují, proto „*průmyslový vzor*“ lze přeložit jako „*modèle industriel*“.

Pokud nahlédneme do francouzského Zákona, v páté knize nazvané „*Les dessins et modèles*“ se dočteme, že předmětem ochrany, o které hovoří tato kapitola, je „[...] *l'apparence d'un produit, ou d'une partie de produit, caractérisée en particulier par ses lignes, ses contours, ses couleurs, sa forme, sa texture ou ses matériaux. Ces caractéristiques peuvent être celles du produit lui-même ou de son ornementation.*“⁷³ Tuto definici je proto možné označit za zcela shodnou s tou českou, a proto lze tvrdit, že je jazykovým i právním ekvivalentem výraz „*dessins et modèles*“.

Ověřit toto tvrzení je možné také v obou zmiňovaných mezinárodních smlouvách. Pařížská úmluva, která časově předchází Dohodě TRIPS, zmiňuje průmyslové vzory již v článku 1 jako jeden z možných předmětů ochrany, ale zároveň v článku 5quinquies říká, že „*Průmyslové vzory a modely budou chráněny ve všech unijních zemích*“. Francouzský překlad této části smlouvy zní „*Les dessins et modèles industriels seront protégés dans tous les pays de l'Union.*“. Dohoda TRIPS tomuto tématu také věnuje samostatný oddíl, přesněji oddíl 4, který v češtině nazývá „*Průmyslové vzory*“ a ve francouzštině také „*Les dessins et modèles industriels*“.

Zde se nabízí otázka, proč francouzská právní terminologie pracuje se dvěma termíny („*dessin*“ a „*modèle*“), zatímco ta česká si vystačí s jedním. Důvodem je, že Francie, na rozdíl od České republiky, rozlišuje průmyslové vzory, které se vztahují k plošné úpravě výrobku, od průmyslových modelů, které se vztahují k jeho prostorové úpravě. Česká právní úprava termín „*průmyslový model*“ nepoužívá, ale obě skutečnosti zahrnuje pod „*průmyslový vzor*“.⁷⁴ Z tohoto důvodu se přikloníme k překladu „*dessins et modèles industriels*“, ale bylo by také možné adjektivum „*industriels*“ zcela vynechat tak, jak je tomu ve francouzském zákoně, aniž by došlo ke změně významu.

⁷³ Vzhled výrobku nebo jeho části, vyznačující se linií, obrysem, barvami, tvarem, texturou nebo materiálem. Tyto charakteristiky se mohou vztahovat k výrobku nebo jeho zdobení. Vlastní překlad autorky. Article L511-1, Code de la propriété intellectuelle

⁷⁴ MALÝ, J. (2002), str. 36-37

4.1.1.h Odrůdy rostlin

Ochranná práva k odrůdě jsou uvedena v zákoně č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin. Pro vymezení odrůdy zákon odkazuje na Mezinárodní úmluvu na ochranu nových odrůd rostlin, ke které se Evropské společenství připojilo v roce 2005. Tam se v hlavě I dočteme, že „*odrůda*“ je skupina rostlin, která náleží k nejnižšímu stupni botanického třídění a může být charakterizována daným genotypem či jeho kombinací a může být odlišná od jiné rostlinné skupiny, a to alespoň jednou charakteristikou. Také je možné ji považovat za jednotku, která je schopná se beze změny rozmnožovat.⁷⁵ Tato definice sama o sobě nastiňuje podmínky týkající se ochrany odrůd rostlin. Ty dále konkrétněji rozvíjí český zákon.

Pro udělení ochrany rostlinné odrůdě je nutné, aby byla nová, odlišná, uniformní a stálá. Nová je v případě, že její rozmnožovací nebo sklizený materiál nebyl poskytnut k využití jiným osobám. Odlišná je jen tehdy, pokud ji lze zřetelně odlišit od jiné obecně známé odrůdy, a to alespoň na základě projevu nejméně jednoho znaku vyplývajícího z jejího genotypu. Uniformita odrůdy je vyjádřena v její jednotnosti v projevu znaků. Na posledním místě musí být stálá, což znamená, že po opakovaném množení musí zůstat beze změny.⁷⁶

Žádost o ochranu, a tedy i právo na ochranu nové odrůdy, má šlechtitel, jímž může být fyzická nebo právnická osoba, která danou odrůdu vytvořila. Šlechtitel svou žádost o ochranu jím vytvořené nové odrůdy podává u Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského a pokud splní podmínky ochrany, je mu uděleno šlechtitelské osvědčení, které mu zaručuje výhradní právo k užívání a nakládání s touto odrůdou.

Výsledky analýzy nabízených překladů si můžeme prohlédnout v tabulce uvedené dále.

⁷⁵ Článek 1, hlava I, Mezinárodní úmluva na ochranu nových odrůd rostlin

⁷⁶ Hlava II, zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin

Tabulka 10: Překlad pojmu „odřůda rostlin“

Zdroj	Překlad pojmu „odřůda“	Překlad pojmu „rostlina“
Slovník 1	<i>variété</i>	<i>plante, végétal</i>
Slovník 2	<i>variété</i>	<i>plante, végétal</i>
Slovník 3	-	-
ISAP	<i>variété</i>	- ⁷⁷

Tento termín tentokrát jako celek není uveden v žádném z použitých zdrojů, nicméně jednotlivé překlady částí výrazu nám ho i přesto umožní přeložit. Slovník 1 uvádí jazykový ekvivalent „*variété*“ ve významu sorty rostlin, proto by se takto dal přeložit celý termín. Také Slovník 2 nabízí stejný překlad, ale s poznámkou zemědělství a botanika, což naši domněnku potvrzuje, nicméně je nutné zmínit, že ani české „*odřůdy*“ se nevyužívá v jiném významu než odrůdy rostlinné, a tak je vhodné dodržet českou strukturu právního termínu a použít přívlastku. Výrazu „*plante*“ se zpravidla užívá v obecném významu rostliny, kdežto pojem „*végétal*“, který je současně podstatným i přídavným jménem, je spíše odborný. Mohli bychom ho proto použít a navrhnout překlad „*variété végétale*“. Jiný pohled na věc přináší databáze ISAP, která sice také překládá „*odřůdu*“ jako „*variété*“, ale po dalším hledání pojmu „*rostlina*“ nabízí název Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin, který do francouzštiny překládá jako *Union internationale pour la protection des obtentions végétales (UPOV)*, z čehož lze vyvodit, že pro právní ochranu rostlinných odrůd francouzština používá výrazu „*obtentions végétales*“.

Po nahlédnutí do francouzského zákona nás zaujme hned název třetího oddílu hlavy II nazvaný „*Obtention végétale*“. Dále ale francouzský zákon nazývá „*novou odrůdu*“ „*variété nouvelle*“. Ta nicméně slouží pouze k definování právního pojmu. V článku L623-2 vysvětluje, že „*Pour l'application du présent chapitre, est appelée "obtention végétale" la variété nouvelle créé qui se distingue nettement de toute autre variété...*“⁷⁸ a tedy, že „*Pro účely tohoto oddílu je pojmem „obtention végétale“ nazývána vytvořená nová odrůda, která se liší od jakékoli jiné odrůdy...*“⁷⁹. Na základě

⁷⁷ Tento slovník obsahuje také heslo „*Union internationale pour la protection des obtentions végétales (UPOV)*“

⁷⁸ Article L623-2, Code de la propriété intellectuelle

⁷⁹ Vlastní překlad autorky

této definice lze potvrdit, že pojem „*obtention végétale*“ je opravdu jazykovým i právním ekvivalentem české „*odrůdy rostlin*“.

Je ale zajímavé, že slovníkovým překladem pojmu „*obtention*“ je „*získání*“ nebo „*obdržení*“⁸⁰. Lze tedy tvrdit, že sémanticky je tento legální výraz odlišný od toho českého. Zpětně do češtiny bychom „*obtention végétale*“ mohli doslova přeložit jako „*získání rostliny*“, což ale nemá stejný význam jako „*rostlinná odrůda*“.

Z výsledku databáze ISAP vyplývá, že nové odrůdy rostlin jsou předmětem Mezinárodní úmluvy UPOV. Tato úmluva spojuje celkem 74 států z celého světa včetně Francie, a proto lze říci, že odrůdy rostlin jsou chráněny jak v České republice, tak ve Francii podobným způsobem.

4.1.1.i Léčiva

Léčiva jsou dalším předmětem ochrany v oblasti průmyslového vlastnictví. Je jim věnován zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech. Jde o oblast, která je velmi přísně kontrolována a vztahuje se na ni množství předpisů Evropské unie. Jedním z nich je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků.⁸¹

Léčivy zkráceně označujeme léčivé přípravky a léčivé látky, jimiž jsou látky s léčebnými či preventivními vlastnostmi v případě onemocnění. Jsou to zároveň také látky, které se používají za účelem ovlivnění fyziologických funkcí lidí či zvířat, čehož může být dosaženo různými účinky (imunologickým, metabolickým, atd.). Zákon nabízí výčet léčivých přípravků, kam můžeme zahrnout např. imunologické léčivé přípravky jako jsou vakcíny, rostlinné léčivé přípravky či transfuzní přípravky.⁸²

Nabízené slovní ekvivalenty k rozebíranému pojmu jsou zobrazeny v následující tabulce:

⁸⁰ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 26. dubna 2017]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/obtention>

⁸¹ Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0083&from=EN> [online]. [cit. 18. dubna 2017]

⁸² Detailní výčet je v zákoně č. 378/2007 Sb., o léčivech. Dostupný také z: <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/narodni/zakony.html> [online]. [cit. 18. dubna 2017]

Tabulka 11: Překlad pojmu „léčivo“

Zdroj	Překlad pojmu „léčivo“
Slovník 1	<i>médicament, produit médicamenteux</i>
Slovník 2	<i>produit médicamenteux</i>
Slovník 3	-
ISAP	<i>médicaments et produits pharmaceutiques (pl.)</i>

Jak můžeme vidět, pojem „léčivo“ lze přeložit až trojím způsobem. Nejčastěji je uváděn výraz „*médicament*“, který nese význam „léku“, případně „*produit médicamenteux*“, kterého bychom užili spíše jako překladu „*léčivého přípravku*“, což je, jak již bylo zmíněno, výraz synonymní pojmu „léčivo“. Databáze ISAP se opět distancuje od klasických slovníků a nabízí komplexní překlad „*médicaments et produits pharmaceutiques*“, kde „*pharmaceutique*“ znamená „*lékárenský*“⁸³. V tomto případě lze říci, že v závislosti na použití pojmu bychom za správné mohli označit všechny tři překlady.

Francouzská právní úprava se sice léčivy samostatně nezabývá, nicméně pojem „*médicaments*“ v ní nalezneme, a to většinou ve spojení s patentem, například v článku L613-16⁸⁴. Lze tedy říci, že léčiva jsou ve Francii patentovatelná, stejně jako vynálezy. Překlad výrazu ale můžeme ověřit také v již zmiňované evropské směrnici 2001/83/ES, která je ve francouzštině nazvána *Un code communautaire relatif aux médicaments à usage humain*, kde je jasně vidět použití termínu „*médicament*“ pro český „*léčivý přípravek*“.

⁸³ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 27. dubna 2017]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/pharmaceutique>

⁸⁴ „*Si l'intérêt de la santé publique l'exige, [...], le ministre chargé de la propriété industrielle peut, [...], soumettre par arrêté au régime de la licence d'office, [...], tout brevet délivré pour : a) Un médicament, un dispositif médical, un dispositif médical de diagnostic in vitro, [...].*“

4.1.2 Práva na označení

Předměty práv na označení jsou takové nehmotné statky, které mají za cíl vyjádřit individualitu označovaných výrobků a rozlišit je tak od výrobků jiných.

4.1.2.a Označení původu

Označení původu je dalším předmětem ochrany průmyslového vlastnictví, tentokrát z oblasti práv na označení. Jeho vymezení nalezneme v zákoně č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení. Jde o název území, kterého se užívá pro označení takového zboží, které z této oblasti pochází. Toto označení je ale možné jen v případě, že vlastnosti zboží jsou pevně dány specifickým prostředím a lidskými faktory a zároveň se zboží na tomto území musí celé vyrábět, zpracovávat i připravovat. Označení však nesmí vyvolávat mylnou domněnku o skutečném původu zboží ani nesmí nést obecný název druhu zboží. Takové zboží, které splní všechny zákonem dané podmínky je zapsáno do rejstříku označení původu a zeměpisných označení.

Překlad výrazu „označení původu“ na základě slovníkové rešerše nalezneme v následujících tabulkách:

Tabulka 12: Překlad pojmu „označení původu“

Zdroj	Překlad pojmu „označení původu“
Slovník 1	<i>appellation d'origine</i>
Slovník 3	<i>appellation d'origine</i>
ISAP	<i>appellation d'origine</i>

Tabulka 13: Překlad pojmů „označení“ a „původ“ dle Slovníku 2

Zdroj	Překlad pojmu „označení“	Překlad pojmu „původ“
Slovník 2	<i>indication</i>	<i>origine, provenance</i>

V tomto případě slovníky často uvádí překlad celého termínu, pouze Slovník 2 se jím jako celkem nezabývá, ale bylo nutné najít každou jeho část zvlášť. Nicméně

vzhledem k převaze ostatních zdrojů, jejichž výsledky se přesně shodují, se přikloníme k překladu „*appellation d'origine*“.

Nyní je příhodné tento výsledek porovnat s francouzskou právní úpravou. *Code de la propriété intellectuelle* potvrzuje uvedený překlad, a to v hlavě II nazvané „*Indications géographiques*“, kde první oddíl nazývá právě „*Appellations d'origine*“ a definuje je stejným způsobem jako česká právní úprava⁸⁵. To je pravděpodobně důsledkem uzavření několika mezinárodních smluv, konkrétně např. Lisabonské dohody o ochraně označení původu a o jejich mezinárodním zápisu, ve francouzštině *Arrangement de Lisbonne concernant la protection des appellations d'origine et leur enregistrement international*, která je součástí Pařížské úmluvy a definici označení původu sama nabízí.

4.1.2.b Zeměpisná označení

Potřeba chránit zeměpisná označení vznikla z důvodu nutnosti ochrany tradice a pověsti výrobků pocházejících z určitých regionů, typicky se uvádí např. víno. Pouze zeměpisným označením se ale zákon č. 452/2001 Sb. zabývá jen okrajově, ve většině článků je totiž zmíněno spolu s ochranným označením, a to proto, že většina pravidel, včetně náležitostí týkajících se žádosti o zápis, se vztahuje na oba typy označení. Nicméně několik rozdílů lze samozřejmě dohledat.

Zeměpisné označení je název území, kterým je označováno zboží, které z tohoto území pochází. To ale jen v případě, že toto zboží má jistou kvalitu či pověst tohoto zeměpisného území. Na rozdíl od označení původu může být zeměpisné označení zapsáno i tehdy, když na daném území probíhá pouze jedna fáze výroby zboží. Je proto možné získat pro zboží zeměpisné označení i jen v případě, že bylo na daném území pouze zabaleno.

⁸⁵ „*Constitue une appellation d'origine la dénomination d'un pays, d'une région ou d'une localité servant à désigner un produit qui en est originaire et dont la qualité ou les caractères sont dus au milieu géographique, comprenant des facteurs naturels et des facteurs humains.*“ Article L721-1, Code de la propriété intellectuelle. („*Označením původu se rozumí název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory...*“ § 2, zákon č. 452/2001 Sb.)

Jazykové ekvivalenty nalezené v příslušných slovnících jsou zobrazeny v následující tabulce:

Tabulka 14: Překlad pojmu „zeměpisné označení“

Zdroj	Překlad pojmu „zeměpisný“	Překlad pojmu „označení“
Slovník 1	<i>géographique</i>	<i>désignation, indication</i>
Slovník 2	<i>géographique</i>	<i>indication</i>
Slovník 3	-	<i>appellation</i>
ISAP ⁸⁶	<i>dénomination géographique, indication géographique protégée</i>	

Na rozdíl od „označení původu“ slovníky překlad pro výraz „zeměpisné označení“ až na výjimku nenabízí, a proto je opět každá část vyhledána zvlášť. Můžeme si povšimnout, že překlad pojmu „zeměpisný“ jako „*géographique*“ je jednotný ve většině zdrojů, můžeme ho proto použít jako výchozí bod překladu. Problém ale nastává u pojmu „označení“. Nabízí se zde použití výrazu „*appellation*“, stejně jako u označení původu, ale slovníky nabízejí také další překlady, z nichž jediný, který se vztahuje k prostorovému vymezení je „*indication*“, kterého se využívá pro označení místa. Mohli bychom se tedy přiklonit k překladu „*indication géographique*“. Nesmíme ale opomenout výsledek databáze ISAP, který uvádí jazykový ekvivalent „*dénomination géographique*“, ale zmiňuje také „*chráněné zeměpisné označení*“, které do francouzštiny překládá jako „*indication géographique protégée*“. Z toho lze vyvodit, že existují dva rozdílné pojmy s podobným, ale nikoliv stejným významem, jak se dočteme dále.

Pojem „*indication géographique*“ francouzská právní úprava běžně používá, konkrétní definici bychom našli v článku L721-2. Tuto definici je ale také možné označit za převzatou z právní úpravy Evropského společenství, neboť se touto oblastí zabývá např. Nařízení ES č. 510/2006, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, které je ve francouzštině nazváno „*Règlement [...], relatif à la protection des indications géographiques et des appellations d'origine des produits agricoles et des denrées alimentaires*“. Výraz

⁸⁶ Tento slovník obsahuje heslo „zeměpisné označení“ a „chráněné zeměpisné označení“

„*dénomination géographique*“ oproti tomu francouzský zákon ani zkoumané mezinárodní smlouvy vůbec nepoužívají. Proto lze tvrdit, že překladem pojmu „zeměpisné označení“ je francouzské „*indication géographique*“.

Za zmínku také stojí, že pokud se označení původu nebo zeměpisné označení zapíše do rejstříku na úrovni Společenství a má tedy zájem být rozpoznáno na evropské úrovni, výrobky nesoucí tuto ochranu jsou označeny jako „*chráněné označení původu*“ a „*chráněné zeměpisné označení*“. Ve francouzštině pak nacházíme pojmy „*appellation d'origine protégée*“ a „*indication géographique protégée*“. Je ale třeba zmínit, že evropská legislativa se vztahuje pouze na zemědělské produkty, potraviny, vína a lihoviny.

Za závěr je pro lepší představu vhodné zmínit některé příklady geografického označení. Může jím být např. Jablonecké sklo nebo pro Francii Guérandská sůl.

4.1.2.c Ochranné známky

Ochranné známky jsou posledními z analyzovaných termínů v této práci, to jim ale neubírá na důležitosti. Je nutno říci, že jde o jedno z nejčastěji používaných práv průmyslového vlastnictví po celém světě. V České republice jejich právní úprava vychází ze zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách. Ochrannou známkou může být „*jakékoliv označení schopné grafického znázornění*“⁸⁷, tedy například slova, barvy, kresby nebo také obal výrobku atp., to ale pouze v případě, že je takové označení schopné odlišit výrobek či službu jedné osoby od výrobků či služeb jiné osoby. V praxi to znamená, že ochranná známka umožňuje zákazníkovi rozeznat daný výrobek nebo službu od podobných výrobků konkurenčního výrobce.

Rozlišujeme několik druhů ochranných známek. Těmi nejčastějšími jsou slovní ochranné známky, které většinou chrání specifický název společnosti, jako např. Škoda. Dále se můžeme setkat s obrazovými ochrannými známkami, často označovanými jako *loga*. Tím je například nakousnuté jablko americké společnosti Apple. V neposlední řadě jsou to prostorová vyobrazení (např. lahev Coca-Coly) a nakonec kombinovaná, která jsou tvořena alespoň dvěma z výše uvedených druhů.

⁸⁷ § 1, zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

V České republice je používáno také další rozdělení ochranných známek. Jde o národní ochranné známky, které jsou zapisované ÚPV, mezinárodní ochranné známky, zapisované na základě Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, dále ochranné známky společenství, které se řídí pravidly nařízení Rady ES o ochranné známce Společenství, a nakonec všeobecně známé známky vyplývající z Pařížské úmluvy a Dohody TRIPS. Z toho lze vyvodit, že ochranná známka je jistě jedním z předmětů mezinárodních smluv a dále ji také bude možné dohledat v českých i francouzských překladech těchto smluv.

Nejdříve ale vyhledáme jazykové ekvivalenty „ochranné známky“ ve slovnících. Výsledky jsou zaznamenány v následující tabulce:

Tabulka 15: Překlad pojmu „ochranná známka“

Zdroj	Překlad pojmu „ochranná známka“
Slovník 1	<i>marque (de fabrique)</i>
Slovník 2	<i>marque déposée</i>
Slovník 3	<i>marque déposée</i>
ISAP	<i>marque déposée</i>

Ve většině zdrojů je tento termín překládán jako „*marque déposée*“, ale někdy také jako „*marque de fabrique*“. V našem případě se ale na základě jednotného výsledku většiny zdrojů přikloníme k variantě překladu „*marque déposée*“ neboli doslova „*registrovaná*⁸⁸ *známka*“.

Po nahlédnutí do francouzské právní úpravy lze na první pohled konstatovat, že francouzština pro vyjádření významu „ochranné známky“ používá poněkud delší výraz „*la marque de fabrique, de commerce ou de service*“, jak je nazvána první hlava sedmé knihy francouzského zákona. V článku L711-1 se ale také kromě definice hovořící o grafickém znázornění a rozlišitelnosti výrobků, kterou známe z české právní úpravy, setkáváme s výčtem dalších předmětů ochrany jako je např. zvuk, který v České republice chráněn není. Nabízí se tedy otázka, zda je tento nabízený překlad právním ekvivalentem české „ochranné známky“. Proto se jako další vhodný postup jeví nalézt

⁸⁸ LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. [cit. 25. dubna 2017]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/d%C3%A9pos%C3%A9>

termín v českých a francouzských překladech mezinárodních smluv upravujících tuto oblast.

Nám již dobře známá smlouva TRIPS se ochrannými známkami podrobně zabývá v oddílu 2 nazvaném „*Ochranné známky*“, což ve francouzské verzi smlouvy nalezneme jako „*Marques de fabrique ou de commerce*“. V souvislosti s ochrannými známkami je ale nutné zmínit další smlouvu, která se s touto oblastí neodmyslitelně pojí. Jde o Madridskou dohodu o mezinárodním zápisu ochranných známek neboli ve francouzštině *Arrangement de Madrid concernant l'enregistrement international des marques*. V tomto případě si můžeme povšimnout, že „*ochranné známky*“ jsou zde přeloženy pouze jako „*marques*“, kdežto v prvním případě jako „*marques de fabrique ou de commerce*“, což je pojem mnohem specifičtější. Nakonec zmíníme ještě „*ochrannou známku společenství*“, která je zakotvena v Nařízení Rady ES č. 207/2009 a ve francouzském překladu nazvána jako „*marque communautaire*“.

Na základě těchto výsledků lze říci, že francouzská právní úprava rozeznává několik typů ochranných známek, nicméně ty ani v *Code de la propriété intellectuelle* od sebe nejsou nijak rozlišeny. Častost výskytu samostatného pojmu „*marque*“ ve francouzské právní úpravě je ale dostatečným důkazem o tom, že se tento výraz běžně používá ve významu ochranné známky. Vzhledem k nejednotnosti překladů v mezinárodních smlouvách se ale raději přikloníme k překladu, který nám byl nabídnut slovníky. Základ pojmu „*marque*“, který je jednotný ve všech zdrojích, doplníme adjektivem „*déposée*“, který se s významem ochranné známky ve francouzštině neoddělitelně pojí a vylučuje proto jakoukoliv ambiguitu, která by mohla být způsobena pokud bychom „*ochrannou známku*“ přeložili pouze jako „*marque*“. Zvolíme proto překlad „*marque déposée*“.

4.2 Glosář

V tomto dvojjazyčném glosáři nalezneme výsledky analýzy všech zkoumaných pojmů. Ty jsou seřazeny podle pořadí, ve kterém byly analyzovány.

Český pojem	Francouzský ekvivalent
vynález	<i>invention f</i>
patent	<i>brevet m</i>
zlepšovací návrh	<i>projet m de perfectionnement</i>
topografie polovodičových výrobků	<i>topographie f de produits m semi-conducteurs</i>
užitný vzor	<i>modèle m d'utilité</i>
biotechnologický vynález	<i>invention f biotechnologique</i>
průmyslový vzor	<i>dessin m et modèle m</i>
odrůda rostlin	<i>obtention f végétale</i>
léčivo	<i>médicament m</i>
označení původu	<i>appellation f d'origine</i>
zeměpisné označení	<i>indication f géographique</i>
ochranná známka	<i>marque f déposée</i>

Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na terminologickou analýzu z oblasti práva průmyslového vlastnictví. Je rozdělena do dvou hlavních částí: na teoretickou a praktickou část.

Prvním cílem teoretické části bylo uvést čtenáře do problematiky právního jazyka. Za tímto účelem jsme nejprve rozebrali právní jazyk jako takový, kde jsme se zaměřili na jeho stylistickou, lexikální, sémantickou a syntaktickou stránku s příklady z českého právního jazyka, ale pro porovnání byly uvedeny i některé příklady z francouzštiny. Zde jsme mohli konstatovat, že právní jazyk jako takový je velice specifický v porovnání s jazykem obecným, a to zejména proto, že užívá vlastní odborné terminologie za použití krátkých jednoduchých vět, do kterých vkládá maximum informací a současně klade velký důraz na jejich význam. Část zabývající se sémantickou stránkou právního jazyka také přinesla úvod k překladu právních textů. Zde je třeba vyzdvihnout nutnost pochopení významu, což nám umožní následnou interpretaci. Na tuto problematiku jsme plynule navázali v druhé kapitole, jejíž cílem bylo nastínit náležitosti spojené s překladem právního jazyka, a proto jsme se zde věnovali základním překladatelským postupům.

Úvodem do praktické části nám bylo stručné představení práva průmyslového vlastnictví a jeho původu, který bylo nutné pochopit pro následné uvědomění si jeho důležitosti v současném kontextu obchodních vztahů. Zde jsme se zaměřili zejména na popis mezinárodních smluv upravujících tuto oblast, abychom je následně mohli využívat při kontrole překladu termínů. Dále jsme pro lepší orientaci v problematice stručně představili českou a francouzskou právní úpravu.

Následně jsme již mohli přistoupit k jádru práce, jehož cílem byla analýza dvanácti vybraných termínů z oblasti českého práva průmyslového vlastnictví a jejich následný překlad do francouzštiny. Nejprve bylo důležité zvolit si zdroje překladu, na základě kterých jsme navrhovali jazykové ekvivalenty. Zde jsme vybrali čtyři různé druhy česko-francouzských slovníků: jeden klasický papírový, jeden právnícký papírový, jeden obecný internetový a jeden ve formě evropské internetové databáze pojmů ISAP. Takto široké spektrum bylo zvoleno za účelem porovnání nabízených

překladů nejen podle jejich ekvivalence vůči původním pojmům, ale také abychom na závěr mohli vyhodnotit nejspolehlivější zdroj.

Je nutné připomenout, že v rámci praktické části práce jsme si stanovili hypotézu, že všechny hledané pojmy běžně nalezneme ve všech slovnících, neboť jde o pojmy velmi aktuální a často diskutované jak v České republice, tak ve Francii. Tuto hypotézu nyní na základě našich rešerší musíme vyvrátit, neboť k nalezení kompletního ekvivalentního výrazu ve všech použitých slovnících došlo pouze ve čtyřech případech z dvanácti. Konkrétně šlo o ty nejběžnější pojmy, jimiž jsou „*vynálezy*“, „*patenty*“, „*označení původu*“ a „*ochranné známky*“, o kterých lze tvrdit, že dohromady tvoří základ předmětů průmyslového vlastnictví a nalezneme je až na výjimky jednotné ve většině právních úprav nejen v Evropě, ale i ve světě.

Ve většině případů jsme se museli potýkat s nutností překládat každou část daného pojmu zvlášť a tyto části poté spojit a navrhnout překlad vlastní na základě nalezených výsledků. Navrhnuté jazykové ekvivalenty byly následně porovnány s francouzskou právní úpravou, která naše návrhy buď potvrdila jako ekvivalentní, nebo nabídla jiná řešení. To se stalo pouze ve dvou případech, konkrétně u pojmů „*průmyslový vzor*“ a „*odrůda rostlin*“, které mají ve francouzštině vlastní označení, která neodpovídají výsledkům většiny použitých slovníků.

Každý pojem byl po konfrontaci s francouzskou právní úpravou ověřen v českých a francouzských překladech mezinárodních smluv, aby bylo zajištěno, že jde opravdu nejen o jazykový, ale i právní ekvivalent daného výrazu. Mezinárodní smlouvy jsme ale použili také v situaci, kdy jsme se setkali s absencí pojmů nesoucích význam námi hledaného termínu ve francouzské právní úpravě. Takovým případem byl pojem „*užitný vzor*“, který sice francouzský zákon nepoužívá, nicméně v Pařížské úmluvě zmíněn je.

Ojedinelý byl případ pojmu „*zlepšovací návrh*“, o kterém bylo zjištěno, že není zakotven ve francouzské právní úpravě ani v žádné ze zkoumaných mezinárodních smluv. Zde jsme se museli spokojit s vlastním návrhem překladu, neboť tento překlad nebylo možné ověřit jinak než s pomocí výkladových slovníků a zpětného překladu z francouzštiny do češtiny. Tuto metodu jsme provedli také u dalších pojmů, kde bylo nutné zvolit nejvhodnější překlad z těch, které byly nabídnuty slovníky.

Na základě hledání je nyní možné vyhodnotit nejlepší zdroj pro překlad pojmů z oblasti průmyslového vlastnictví. Obecně lze říci, že internetové zdroje byly mnohem detailnější než ty klasické papírové a ve většině případů nabízely širokou škálu možných překladů. Je ale nutné podotknout, že více mnohdy neznamena lépe a takové výsledky si vynucují mnohem větší pozornost ze strany překladatele. Jako nejvhodnější pro překlad této oblasti lze označit českou databázi ISAP, která díky svému evropskému zaměření nalezla téměř všechny hledané pojmy. Jedinou výjimkou byl již zmiňovaný „*zlepšovací návrh*“, který ale v evropském právu není vůbec používán. Překvapivé je zjištění, že právní slovník 3 nalezl pouze polovinu z hledaných pojmů. Oproti němu si obecný slovník 1 s danou právní terminologií poradil o poznání lépe, to ale pouze z pohledu na překlady jednotlivých částí víceslovných pojmů. Jeho výsledky se dají označit za srovnatelné s těmi, které nabídl slovník 2.

Obecně můžeme tvrdit, že jsme dosáhli dílčích i hlavních cílů práce, neboť jsme nejen informovali čtenáře o zvláštích právního jazyka a jeho překladu, ale také jsme představili právní terminologii z oblasti průmyslového vlastnictví a navrhli překlad všech dvanácti termínů.

V neposlední řadě je příhodné zmínit, že v rámci hledání ekvivalentních jazykových variant jsme také měli možnost nahlédnout do struktury francouzského zákona, což nám pomohlo srovnat ho s českou právní úpravou. Z analýzy je evidentní, že ačkoliv lze mezi nimi najít značné rozdíly zejména týkající se struktury, obsah se nijak podstatně neliší.

Na závěr je nutné říci, že ačkoliv právo průmyslového vlastnictví stále nabývá na významu, jeho terminologií se mnoho slovníků do detailu nezabývá, a to ani ty odborné. Z důvodu aktuálnosti tohoto tématu se ale lze domnívat, že alespoň právní slovníky brzy začnou tyto termíny uvádět, což mnohem zjednoduší nejen překladatelskou práci, ale i oblast mezinárodního zápisu práv průmyslového vlastnictví.

Résumé

Ce mémoire se concentre sur l'analyse terminologique du domaine de droit de la propriété industrielle. Il est divisé en deux parties principales : la partie théorique et la partie pratique.

Dans la partie théorique, nous parlons du langage juridique en mettant l'accent sur l'aspect stylistique, lexical, sémantique et syntaxique. Nous y présentons les exemples du langage juridique tchèque ainsi que les exemples français. Étant donné que le langage juridique utilise la terminologie technique dans les phrases courtes dans lesquelles on trouve le maximum d'informations, nous pouvons constater qu'il s'agit d'un langage très spécifique par rapport au langage courant. La partie concernant l'aspect sémantique est une introduction à la traduction des textes juridiques. Il faut principalement mentionner la nécessité de la compréhension du sens, qui représente une partie indispensable de la traduction. Nous poursuivons cette idée dans le deuxième chapitre, qui est consacré aux différents procédés de traduction : à la transposition, la modulation, le calque et l'emprunt.

La partie pratique est introduite par la présentation du droit de la propriété industrielle, plus particulièrement de son origine, qu'il faut comprendre pour se rendre compte de son importance dans le contexte contemporain des relations commerciales.

Nous y découvrons que les fondements de ce droit sont basés sur la *Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle de l'année 1883* dont but est d'unifier les règles de la registration des droits de la propriété industrielle dans tous les pays membres, dont la République Tchèque et la France. La deuxième convention clé est *l'Accord sur les aspects des droits de propriété intellectuelle qui touchent au commerce*, appelé *l'Accord TRIPS*. Un autre point important de ce chapitre constitue une brève présentation des différences entre les sources de droit tchèque et de droit français. Nous y découvrons que contrairement au droit français, qui est entièrement concentré dans le *Code de la propriété intellectuelle*, le droit tchèque est disloqué dans de nombreuses lois.

Ensuite nous poursuivons notre étude par l'analyse de douze termes tchèques et leur traduction en français. Tout d'abord il faut choisir les dictionnaires appropriés pour nos traductions. Nous choisissons quatre dictionnaires au total, deux en ligne, dont un

dictionnaire général et une base de données européenne des termes juridiques (ISAP), et deux en version papier, dont un général et un juridique. Ce spectre large nous permet de non seulement analyser les termes les plus adéquats, mais aussi de trouver la source la plus pertinente.

Avant de procéder à la traduction des termes, nous formulons une hypothèse : il sera possible de trouver tous les termes recherchés dans tous les dictionnaires utilisés, car il s'agit des termes très actuels en République Tchèque ainsi qu'en France.

Pour effectuer l'analyse, nous choisissons douze termes qui représentent les appellations des droits de la propriété industrielle, tels qu'ils peuvent être trouvés dans les lois tchèques. Chaque terme est tout d'abord défini selon la loi tchèque et puis il est cherché dans tous les sources mentionnés. Les traductions proposées sont mises dans un tableau, ce qui permet de mieux s'orienter dans les résultats trouvés.

À partir de la recherche, nous pouvons infirmer notre hypothèse établie précédemment, car il faut constater que seulement quatre termes sont proposés par tous les dictionnaires, à savoir que les termes concernés sont ceux les plus utilisés, qui ensemble forment le fond des droits de la propriété industrielle : « *l'invention* », « *le brevet* », « *l'appellation d'origine* » et « *la marque* ». Ces termes existent dans la plupart des droits des pays de la Communauté européenne, mais aussi dans le monde entier.

Dans la majorité des cas, la traduction complète des groupes de mots recherchés n'est pas donnée dans les dictionnaires. C'est pourquoi, dans ces cas, il faut trouver chaque partie de ces groupes de mots séparément et à partir des résultats, proposer nos propres équivalents en utilisant les connaissances des procédés de traduction. Ces termes sont ensuite confrontés avec la loi française. Cette méthode nous permet de voir si la traduction est pertinente ou pas. Ce dernier apparaît seulement dans deux cas, à savoir lors de la traduction de terme « *les dessins et modèles* » et « *l'obtention végétale* ».

Néanmoins, l'environnement international de la propriété industrielle nous permet de vérifier la traduction proposée aussi dans les conventions internationales, ce qui constitue la deuxième étape de chaque analyse. Nous utilisons les conventions

mentionnées aussi dans les cas où il n'est pas possible de vérifier les résultats selon la loi française, comme lors de l'analyse de terme « *le modèle d'utilité* ».

Pourtant, nous rencontrons un terme, qui n'est connu ni par la loi française, ni par les conventions internationales. C'est le cas de « *projet de perfectionnement* » où il nous ne reste que de se contenter de la proposition de la traduction à partir des dictionnaires et sa vérification par la traduction inverse vers le tchèque et par les dictionnaires d'interprétation.

En se basant sur les résultats de la recherche, il est possible de finalement sélectionner les sources de traduction les plus pertinentes. En bref, nous pouvons constater que les sources numériques sont plus accessibles et proposent les résultats beaucoup plus détaillés, mais qui peuvent souvent être trop compliqués pour le grand public, ce qui est le cas du dictionnaire général. Par contre, la base de données ISAP se révèle la plus fiable grâce à son orientation vers la terminologie européenne.

En revanche, le dictionnaire général en version papier peut concurrencer celui cité au premier lieu, car il génère au moins une proposition de la traduction dans la majorité des cas. Ce qui est le plus surprenant est que le dictionnaire juridique apporte le moins de traductions de tous les sources utilisées.

En analysant la terminologie juridique, nous pouvons également observer les différences entre les deux droits, le tchèque et le français. Même si les différences sont évidentes particulièrement à l'égard de la structure, nous pouvons constater que le contenu reste similaire.

Pour conclure, il est important de souligner que le droit de la propriété industrielle ne cesse pas de gagner en importance. Néanmoins, il est dommage que la terminologie juridique de ce domaine n'est pas entièrement enracinée dans les dictionnaires, mais nous pouvons prévoir qu'au moins les dictionnaires numériques pourraient bientôt ajouter cette terminologie dans leurs bases de données, ce qui serait indéniablement opportun pour les traducteurs ainsi que pour la procédure de l'enregistrement international de la propriété industrielle par les Tchèques en France et inversement.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Označení zdrojů překladů	30
Tabulka 2: Překlad pojmu „ <i>patent</i> “	32
Tabulka 3: Překlad pojmu „ <i>vynález</i> “	33
Tabulka 4: Překlad pojmu „ <i>zlepšovací návrh</i> “	34
Tabulka 5: Překlad pojmů „ <i>zlepšit</i> “ a „ <i>návrh</i> “ dle Slovníku 2	34
Tabulka 6: Překlad pojmu „ <i>topografie polovodičových výrobků</i> “	36
Tabulka 7: Překlad pojmu „ <i>užitný vzor</i> “	37
Tabulka 8: Překlad pojmu „ <i>biotechnologický vynález</i> “	39
Tabulka 9: Překlad pojmu „ <i>průmyslový vzor</i> “	40
Tabulka 10: Překlad pojmu „ <i>odrůda rostlin</i> “	43
Tabulka 11: Překlad pojmu „ <i>léčivo</i> “	45
Tabulka 12: Překlad pojmu „ <i>označení původu</i> “	46
Tabulka 13: Překlad pojmů „ <i>označení</i> “ a „ <i>původ</i> “ dle Slovníku 2	46
Tabulka 14: Překlad pojmu „ <i>zeměpisné označení</i> “	48
Tabulka 15: Překlad pojmu „ <i>ochranná známka</i> “	50

Seznam odborné literatury a dalších zdrojů

- CORNU, Gérard. *Linguistique juridique*. 3e éd. Paris: Montchrestien, 2005. ISBN 2-7076-1425-4.
- ČECHOVÁ, Marie a kolektiv. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.
- GÉMAR, Jean Claude. *Traduire, ou, L'art d'interpréter : langue, droit et société : éléments de jurilinguistique*. Sainte-Foy, Québec: Presses de l'Université du Québec, 1995. ISBN 2760508609.
- JAKL, Ladislav. *Právní ochrana vynálezů a užitných vzorů: vypracování jejich popisů a nároků na ochranu*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 9788086855745.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7079-028-1.
- MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, ISBN 8071793205.
- SOURIOUX, Jean-Louis, LERAT, Pierre. *Le langage du droit*. Paris: Presses Universitaires de France, 1975. Collection Sup, No. 6.
- TIONOVÁ, Alena. *Francouzština pro pokročilé*. Praha: LEDA, 2002. 526 s. ISBN 80-85927-80-2.
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Vyd. 2. Praha – Linde, 2003. 143 s. ISBN 80-7201-427-7.
- VINAY, Jean-Paul, DARBELNET, Jean. *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction*. Paris: Marcel Didier, 1975.

Odborné články

- HÁK, Jan. *Mezinárodní ochrana průmyslových práv* In: Aplikované právo. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, č. 2, ISSN 1214-4878. [cit. 12. dubna 2017]. Dostupné také z : <http://appliedlaw.eu/clanky-pdf/33.pdf>

Právní předpisy

- *Code de la propriété intellectuelle*
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)
- Lisabonská dohoda o ochraně označení původu a o jejich mezinárodním zápisu
- Mezinárodní úmluva na ochranu nových odrůd rostlin
- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví
- Zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů
- Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin
- Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
- Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení
- Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
- Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích
- Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků

Slovníky a internetové databáze

- Informační systém pro implementaci práva EU: ISAP [online]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/zavaznet.nsf/>
- LAROUSSE, *Dictionnaires de français* [online]. Dostupné z : <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/>
- LE DOCTE, Edgard, TOMÁŠEK, Michal. *Čtyřjazyčný právní slovník*. Vyd. 1. Praha: Codex, 1997. ISBN 80-85963-09-4.
- LINGEA, *Francouzsko-český slovník* [online]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/Francouzsko-cesky/>
- LINGEA, *Slovník současné češtiny* [online]. Dostupné z: <http://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny>
- VLASÁK, Václav. *Francouzsko-český a česko-francouzský slovník*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2002, 1360 s. ISBN 80-859-2797-7.